

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

Katedra školní a sociální pedagogiky

Uplatnění absolventů oboru pedagogika v praxi

Autor: Lenka Kalvodová

Vedoucí práce: PhDr. Olga Opekarová Ph.D.

Praha 2006

Abstrakt

Práce se zabývá oblastí obecné pedagogiky, konkrétně možností uplatnění absolventů obecné pedagogiky na trhu práce. X

Teoretická část práce nabízí přehled disciplín pedagogiky, vzhled do historie oboru, přehled fakult, kde je možné v současné době obecnou pedagogiku studovat, a také obecné informace o absolventech VŠ a jejich nezaměstnanosti. Praktickou část práce tvoří výzkum, jenž zjišťuje uplatnění absolventů oboru pedagogika z let 1983 – 2006. Pro zjištění informací byla použita explorativní metoda – technika dotazníkového šetření, jejímž cílem bylo zjistit jednak současné uplatnění respondentů na trhu práce, jednak jejich motivaci ke studiu obecné pedagogiky na VŠ a také názor na propojení studia s praxí. X

Výsledky ukazují, že uplatnění absolventů na trhu práce je obecně dobré, přesto někteří respondenti poukazují na to, že s „čistou“ obecnou pedagogikou se lze v současné době na trhu práce uplatnit obtížně. Propojení studia s následnou praxí („pedagogickou realitou“) považuje většina respondentů za nedostatečné. X
Z Z Z Z
.....

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Olgy Opekarové Ph.D. V práci jsem použila informační zdroje uvedené v seznamu.

Praha, 8. listopadu 2006

Lenka Kalvodová
.....

podpis

Poděkování

Za konzultace a cenné připomínky děkuji PhDr. Olze Opekarové Ph.D.

Obsah

I.	ÚVOD	7
II.	TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE	11
1.	Vymezení pojmu PEDAGOGIKA	12
1.1	Definice pojmu pedagogika	12
1.2	Pedagogika jako věda	14
1.2.1	Účel, funkce, poslání pedagogiky	15
1.2.2	Disciplíny současné pedagogiky	17
1.2.2.1	Zaměření pedagogických disciplín	19
1.3	Pedagogika jako univerzitní obor	22
1.3.1	Cesta obecné pedagogiky historií	22
1.3.2	Obecná pedagogika v současnosti	27
1.3.2.1	Možnosti studia pedagogiky	28
2.	Pedagogika v praxi	31
2.1	Pedagogika v legislativě	31
2.1.1	Zákon o pedagogických pracovnících	32
2.1.1.1	Výňatky ze zákona o pedagogických pracovnících	32
2.2	Terciární vzdělávání	35
2.3	Absolventi a nezaměstnanost	40
3.	Možnosti uplatnění	44
3.1	Faktické informace ze strany VŠ	44
3.2	Faktické informace ze strany MPSV ČR	46
3.2.1	Výňatky z Kartotéky typových pozic	46

III. VÝZKUMNÁ ČÁST PRÁCE	56
4. Uplatnění absolventů oboru pedagogika v letech 1983 – 2006	57
4.1 Vyhodnocení výzkumného šetření	60
4. 1. 1 Informace o studiu	60
4. 1. 2 Motivace ke studiu	63
4. 1. 3 Zaměstnání	71
4. 1. 4 Reflexe	81
IV. ZÁVĚR	82
LITERATURA	86
SEZNAM TABULEK	88
PŘÍLOHA	90

I. ÚVOD

V průběhu posledních deseti let se z různých stran ozývají hlasy, jež na pedagogiku nahlízejí s různou mírou skepse či kritiky. V roce 1996 psal Jiří Pelikán v časopise *Pedagogika*¹ o závažných nedostatcích, s nimiž se česká pedagogika potýká. Zmiňoval absenci seriózního základního výzkumu, tříštění sil odborníků, absenci skutečných odborníků v některých oblastech pedagogické vědy, nízkou schopnost pedagogiky oslovovat a inspirovat učitele, a proto by pro pedagogiku měla být prioritní snaha o rozvoj oboru, zvýšení jeho prestiže a obrat ve vnímání pedagogiky veřejností.

V pedagogických periodikách se objevují protichůdné názory na stav současné české pedagogiky. V roce 2003 uveřejnili Bohumil Blížkovský a Stanislava Kučerová v časopise *Pedagogická orientace*² článek, jež velmi ostře kritizuje stav současné pedagogiky: „Česká pedagogika je dosud zdecimována především ztrátou kontinuity dobrého vývoje v posledních šedesáti letech. Často jí proto chybí spolehlivější orientace, nezbytná koncepční prozíravost, správný výběr strategických priorit k prosazení dobře se učící společnosti 21. století i u nás pevnější vůle žádoucí hodnoty soustavněji realizovat. ... Celkový vliv pedagogických věd i pedagogické osvěty na naše společenské dění je naprosto nedostatečný. Inovační potenciál české pedagogiky je mimořádně slabý, její hlas v České republice téměř zaniká. Slábne i širší kultivační role našeho školství. ... Zvláště silně narušené i přetřhané jsou základní kreativní vazby mezi tvůrčí a pedagogickou teorií a praxí. Opravdu tvůrčí pedagogika pro tvůrčí praxi, podložená pedagogickou zkušeností se vytrácí. Zhoubná polarizace omezeného prakticismu a neméně omezeného samoučelného teoretizování se prohlubuje. ... Od praxe odtržená bývá i příprava odborných pedagogů. ... Uvážíme-li, že hmotné i morální oceňování veškeré pedagogické činnosti je u nás podprůměrné, nelze se divit, že deficit angažované pedagogické motivace, tvůrčí kompetence a odpovědnosti roste. ... Krize pedagogické teorie a praxe v klíčových otázkách pedagogických věd, vzdělanosti, výchovy a osvěty České republiky trvá. Bez jejího brzkého systémového překonání se celková realizace náročných postulátů dobře se učící demokratické společnosti nedočkáme.“

Proti tomuto velmi kritickému výstupu lze položit článek Jana Průchy

¹ PELIKÁN, J. Některé úvahy o dalších cestách rozvoje české pedagogiky. *Pedagogika*, 46, 1996, č. 4, s. 309 – 317.

² BLÍŽKOVSKÝ, B., KUČEROVÁ, S. Ke stavu české pedagogiky. *Pedagogická orientace*, 2003, č. 3, s. 40 – 43.

uveřejněný v roce 2005 v časopise *Pedagogika*³, který stav české pedagogiky, a zejména vědy, nevidí v tak vážném stavu a nachází pozitiva: „Česká pedagogická věda dosáhla od roku 1990 dodnes tak vysokého stupně rozvoje, k jakému nikdy v uplynulém půlstoletí nedospěla. ...Zájem o doktorské studium pedagogiky a andragogiky vzrůstá, jak o tom svědčí několik stovek doktorandů i obhájené doktorské disertace.“ Také on však nachází nedostatky a rezervy české pedagogiky. Poukazuje na potřebu změny orientace zájmu pedagogiky, nebo lépe řečeno, žádá rozšíření pole zájmu pedagogiky od školního vzdělávání mládeže k zájmu o procesy vzdělávání v celé společnosti.

Také okolo oborového studia pedagogiky je rozpoutáno mnoho debat ve smyslu smysluplnosti studia, jeho příliš širokého pojetí, malé motivovanosti studentů v dalším studiu a v neposlední řadě také o možnostech uplatnění oborových pedagogů na trhu práce. Také k této otázce se vyjadřuje Jiří Pelikán⁴ v již zmiňovaném článku. Podle něj záleží uplatnění absolventa v životě „především na studentovi samém. Katedra je především zprostředkovatelem nejen vzdělávání, ale i dalších formativních aktivit ... Pokud ovšem budeme učit pedagogiku na vysokých školách jako každý jiný předmět formou přednášek, seminářů a tradičních cvičení, formou, při níž je student objektem, ne subjektem vlastního vzdělávání, mám obavu, že se příliš nezmění nedůvěra studentů k tomuto oboru.“

Námětem pro předkládanou práci se staly právě tyto rozmanité polemiky, které se v rámci pedagogiky objevují.

Ve své teoretické části se práce snaží představit pedagogiku z pohledu současných českých autorů, kteří se pedagogice věnují, nahlíží také na obecnější témata, jako například na nezaměstnanost absolventů. Praktická část této práce je zprávou z výzkumu, jejímiž cíli je zjistit:

1. jak se absolventi oboru pedagogika uplatňují na trhu práce,
2. jaký byl motivační impuls ke studiu obecné pedagogiky na VŠ,
3. zda se absolventi oboru pedagogika cítí dostatečně kompetentní pro řešení problémů v praxi.

³ PRŮCHA, J. Česká pedagogická věda v současnosti: pokus o pozitivní reflexi stavu. *Pedagogika*, 2005, č. 1, s. 230 – 247.

⁴ PELIKÁN, J. Některé úvahy o dalších cestách rozvoje české pedagogiky. *Pedagogika*, 46, 1996, č. 4, s. 309 – 317.

**Předložená zpráva z výzkumu je malou sondou do reality a místa pedagogiky
v ní.**

II. TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

1.Vymezení pojmu pedagogika

1.1 Definice pojmu PEDAGOGIKA

1. v odborném významu věda a výzkum zabývající se vzděláváním a výchovou v nejrůznějších sférách života společnosti. Není tedy vázána pouze na vzdělávání ve školských institucích a na populaci dětí a mládeže. V zahraničí se ve významu „pedagogika“ často používá termín „pedagogická věda“ (anglicky *educational science*, německy *Erziehungswissenschaft*). Pedagogika zahrnuje obecnou pedagogiku, komparativní pedagogiku, didaktiku, filozofii výchovy, teorii výchovy, metodologii pedagogiky, speciální pedagogiku, sociální pedagogiku, edukometrii, pedagogickou prognostiku a hraniční disciplíny pedagogickou psychologii, sociologii výchovy, ekonomii vzdělávání aj.

2. Obor studia na pedagogických fakultách a jiných fakultách připravujících učitele, resp. předmět (kurz) v rámci tohoto studia.

3. Zvláště v anglosaském kontextu „to, co učitelé dělají, aby dosáhli cílů vzdělávání“. Toto užívání výrazu chce zdůraznit v praxi často existující rozpor mezi ambiciózními cíli obsaženými ve vzdělávacích projektech a konkrétním děním ve třídách a školách, například rozdíl mezi formálním kurikulem a skrytým kurikulem aj., zvýrazňuje posun od normativního pojetí pedagogiky k pozitivnímu „deskriptivnímu přístupu“.⁵

Předmětem pedagogiky je všechno, „co vytváří a determinuje nějaké edukační prostředí a procesy, jež se v těchto prostředích realizují, výsledky a efekty těchto procesů“.⁶

„Pedagogika je věda o výchově, která zkoumá výchovný proces jako jeden z nejvýznamnějších společenských jevů. ... Specifika vědního oboru pedagogika spočívají v jeho úzké spojitosti s praktickou činností – s výchovou. Vychází z ní, zpětně se do ní vrací a ovlivňuje ji.“⁷

⁵ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003.

⁶ PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha : Portál, 2002, s. 27. ISBN 80-7178-631-4

⁷ GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠKOVÁ, D., URBANOVÁ, E. *Obecná pedagogika I*. Praha : HANEX, 1999. s. 8. ISBN 80-85783-20-7

Pro teoretickou část práce se přidržíme rozlišení pedagogiky jako *vědy* a pedagogiky jako *studijního oboru* (přičemž samozřejmě nelze tato dvě hlediska striktně oddělovat). Konkrétně byl zájem této práce soustředěn na studium obecné pedagogiky, nikoli „pedagogický základ“ či „doplňkové pedagogické studium“, což jsou z pohledu hloubky studia pedagogických věd rozdílné pojmy.

1.2 Pedagogika jako věda

Věda o výchově vznikla až v 19. století. Předtím byly myšlenky o výchově vřazeny do filozofického a teologického rámce. „Sebeuvědomování a konstituování pedagogiky jako vědní disciplíny trvá dodnes.“⁸ O tom, zda-li je pedagogika vědou, se vedly dlouhé spory. Ve dvacátých letech 20.stol. byla pedagogika označována za „pouhou směsici ryze individuálních zkušeností“.⁹ Proti připsání pedagogiky do okruhu věd pěstovaných na univerzitě bylo uváděno mnoho námitek, jako například, že pedagogika nemá vlastní obor, čerpá pouze z jiných nauk - z teologie, filozofie, psychologie, antropologie, etiky, historie, že je pouhý přívěšek oněch disciplín; nebo že pedagogika vychází cele z etiky, jejíž je pouze odvozenou vědou; či že pedagogika vychází z psychologie a její cíle jsou etické; že pedagogika je pouhou součástí filozofie ... K tomuto názoru se přiklonil také Dewey, který tvrdil, že „pramenem vychovatelské vědy ... je filozofie, psychologie, sociologie a jiné“.¹⁰ O. Kádner trval na tom, že pedagogika je vědou, přičemž má svou teoretickou (obecná pedagogika a organizace výchovy) a praktickou (didaktika) část a obě tyto části na sobě závisí. (Hovoří tak proti názoru, že pedagogika je uměním praxe v konkrétních výchovných situacích, jež se nedá zobecnit a že může být tudíž nejvýš vědou praktickou, nikoli teoretickou.) Podle Brezinky je pedagogika „věda opírající se o zkušenost“. A pochybnosti o vědeckosti pedagogiky vycházejí prý z toho, že se pod pojmenování „pedagogika“ zahrnuje mnohé, jež však s ní (vědou o výchově) nemá nic společného.¹¹

Moderní pedagogika tvrdí, že nejde oddělovat pedagogiku od psychologie a ostatních disciplín. Pedagogika z nich čerpá, ale poznatky vstřebává „svým způsobem“. Nelze tedy tvrdit, že pedagogika je na ostatních vědách závislá, ona z nich čerpá, je jimi ovlivněna stejně tak, jako jsou jiné vědy ovlivňovány pedagogikou.

⁸ GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠKOVÁ, D., URBANOVÁ, E. *Obecná pedagogika I*. Praha : HANEX, 1999. s. 11. ISBN 80-85783-20-7

⁹ ŠTVERÁK, V. *Obecná a srovnávací pedagogika*. Praha : Karolinum, 1999. s. 8. ISBN 80-246-0003-X

¹⁰ VORLÍČEK, CH. *Úvod do pedagogiky*. Praha : H&H. 2000. s. 133. ISBN 80-86022-79-X.

¹¹ BREZINKA. K problému vymezení vědy o výchově. *Pedagogika*, 17, 1967, č. 2, s. 160 – 170.

„Vzhledem k tomu, že pedagogika má předmět svého bádání, má systém metod, jimiž zkoumá vymezenou oblast svého studia, splňuje základní požadavky na to, aby mohla být považována za vědu.“¹²

H. Grecmanová definovala základní znaky pedagogiky jakožto vědního oboru:

- „1. má přesně vymezený předmět výzkumu, kterým se také určuje postavení vědního oboru pedagogiky vůči ostatním vědám
2. je určitým celkem, komplexem názorů – systémem
3. má své metody odpovídající vnitřní povaze předmětu a logickým zákonům myšlení“¹³

Pedagogika jako věda má tedy obsah, strukturu, účel, předmět bádání a metody bádání a řadí se mezi vědy filozofické a sociální.

1.2.1 Účel, funkce, poslání pedagogiky

„Domníváme se, že různé obavy a frustrace české pedagogiky stále se znepokojující tím, že pedagogická teorie není přijímána a aplikována učiteli, že má nízkou prestiž oproti jiným vědám atd., pramení právě z toho, že je pořád jakožto věda „nenormální“. Místo toho, aby se její představitelé snažili především produkovat kvalitní vědecké poznatky, zdokonalovat výzkumnou bázi a infrastrukturu své vědy, objevují se často nářky nad tím, jak je naše pedagogika neúspěšná při řešení „problémů školy“ apod. Domníváme se, že pedagogika nejlépe prospívá společnosti nikoli tím, že se pokouší „napravit“ praxi, nýbrž tím, že problémy praxe (edukační reality) vědecky analyzuje a vysvětluje...“¹⁴

„Pedagogika má trojí navzájem úzce spjatou funkci: poznávací, praktickou (utvářející) a prognostickou. Svými vědeckými metodami poznává podstatu, zákonitosti a vlastnosti pedagogických jevů a procesů, jejich vzájemné vztahy i směry vývoje a ověřuje výzkumem i praxí správnost pedagogických hypotéz. Na základě tohoto poznání pak pedagogika naznačuje řešení aktuálních i perspektivních otázek výchovy. Zpracovává teoretické studie a projekty, které se pak stávají vědeckými podklady k provádění politiky státu v oblasti školství, výchovy a vzdělání i k provádění a přetváření praktické výchovně vzdělávací

¹² VORLÍČEK, CH. *Úvod do pedagogiky*. Praha : H&H. 2000. s. 135. ISBN 80-86022-79-X

¹³ GRECMANOVÁ, H. , HOLOUŠKOVÁ, D. , URBANOVÁ, E. *Obecná pedagogika I*. Praha : HANEX, 1999. s. 28. ISBN 80-85783-20-7

¹⁴ PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha : Portál, 2002. s. 48. ISBN 80-7178-631-4

činnosti.“¹⁵

Z těchto dvou citací vyplývá, že úkolem pedagogiky je jednak zjistit stav výchovy a vzdělávání (prostřednictvím výzkumu), tato zjištěná data analyzovat (zobecnit – teoretizovat) a na základě výsledků působit v praxi (tedy aplikovat). Znamená to, že pedagogika jako věda má svou teoretickou i praktickou stránku, kdy teorie je ryze abstraktní zobecnění konkrétních jevů a situací a praxe reaguje právě na konkrétní podmínky, „je proměnná, závislá na době a místu...“, pedagogická teorie a praxe se navzájem prolínají, jakékoliv jejich odtržení vede vždy k vzájemnému úpadku. Teorie zdokonaluje praxi, ukazuje jí nové, efektnější postupy ..., praxe ověřuje a opravuje teorii ... a poskytuje teorii doklady a svědectví o zobecňování. Pedagogická teorie vychází z praktické společenské potřeby a opět se do ní vrací“.¹⁶

Konkrétněji je pedagogika aplikována v několika oblastech, a to v oblasti školství, mimoškolního vzdělávání, pomáhajících profesí, v sociální sféře a v již zmíněné pedagogické vědě. V oblasti školství z pedagogiky čerpají zejména učitelé a vedoucí pracovníci všech druhů škol, v oblasti mimoškolního vzdělávání je odborníky čerpáno z pedagogických disciplín orientovaných na volný čas dětí, mládeže a dospělých, a také na vzdělávání dospělých (andragogiku). V sociální sféře se uplatňuje zejména vzdělávací politika (konkrétně například rekvalifikační kurzy, sledování poměru výšky dosaženého vzdělání ku nezaměstnanosti apod.) a ve sféře pomáhajících profesí je to především sociální pedagogika uplatňovaná v domovech mládeže, výchovných ústavech, nemocnicích apod.

¹⁵ GRECMANOVÁ, H. , HOLOUŠKOVÁ, D. , URBANOVÁ, E. *Obecná pedagogika I.* Praha : HANEX, 1999. s. 28 - 29. ISBN 80-85783-20-7

¹⁶ GRECMANOVÁ, H. , HOLOUŠKOVÁ, D. , URBANOVÁ, E. *Obecná pedagogika I.* Praha : HANEX, 1999. s. 31. ISBN 80-85783-20-7

1.2.2. Disciplíny současné pedagogiky

Členění pedagogiky nebylo dosud sjednoceno a existuje tak řada možných přístupů k diferenciaci pedagogické vědy, potažmo oboru. Starší členění vymezovalo sedm základních disciplín: obecnou pedagogiku, didaktiku, teorii výchovy, metodiku – didaktiku, nauku o školských normách a předpisech, dějiny pedagogiky a speciální pedagogiky (jež se ještě dále člení na jednotlivé „pedie“).¹⁷

Dalším nabízeným přístupem je náhled na pedagogiku ve vertikálním a horizontálním směru. Horizontálně se pedagogika dělí na základy obecné pedagogiky, metodologii pedagogiky, teorii vyučování a vzdělávání (čili obecnou didaktiku), teorie vyučování jednotlivým učebním předmětům (čili oborové didaktiky), teorii výchovy, teorii výchovy mimo vyučování, teorii správy a řízení školy, speciální pedagogiku, dějiny pedagogiky, srovnávací pedagogiku; ve vertikálním směru je pedagogika členěna podle věku příjemce: pedagogika předškolního věku, pedagogika školního věku (zahrnující ZŠ, SŠ, VŠ) a pedagogika dospělých (čili andragogika a gerontopedagogika).

Někteří autoři považují za nejvhodnější hledisko členění pedagogiky z tzv. integrujícího hlediska, v němž dochází ke spojení více kritérií a „z tohoto hlediska je chápána všeobecná teoretická pedagogika širěji než jen školská teorie výchovy a vzdělávání“. Pedagogika je pak dělena na základní (kam je zařazeno oněch sedm výše zmíněných disciplín a k tomu srovnávací pedagogika a metodologie pedagogiky), hraniční (kam je zařazena například pedagogická psychologie, sociální pedagogika nebo ekonomie výchovy) a aplikovanou (jež obsahuje například předškolní pedagogiku, školní pedagogiku, středoškolskou pedagogiku, vysokoškolskou pedagogiku, andragogiku, vojenskou pedagogiku a jiné).¹⁸

K názoru, že pedagogika není vědou zabývající se pouze oblastí výchovy a vzdělávání školní mládeže se přiklání i Průcha a jeho klasifikace pedagogiky je vlastně přerozdělením výše zmíněných. Z jeho pohledu lze vědní obor pedagogika

¹⁷ GRECMANOVÁ, H. , HOLOUŠKOVÁ, D. , URBANOVÁ, E. *Obecná pedagogika I.* Praha : HANEX, 1999. s. 32 - 33. ISBN 80-85783-20-7

¹⁸ GRECMANOVÁ, H. , HOLOUŠKOVÁ, D. , URBANOVÁ, E. *Obecná pedagogika I.* Praha : HANEX, 1999. s. 35. ISBN 80-85783-20-7

členit dle obsahu a to na: obecnou pedagogiku, dějiny pedagogiky a dějiny školství, srovnávací pedagogiku, filozofii výchovy, teorii výchovy, sociologii výchovy, pedagogickou antropologii, ekonomii vzdělávání, pedagogickou psychologii, sociální pedagogiku, speciální pedagogiku, pedagogiku volného času, andragogiku, obecnou didaktiku, oborovou a předmětovou didaktiku, technologii vzdělávání, pedagogické hodnocení, pedagogickou diagnostiku, pedeutologii (teorii učitelské profese), teorii řízení školství, vzdělávací politika a pedagogickou prognostiku.¹⁹

Dále je možné (podle Průchy) dělit pedagogiku podle druhů a stupňů škol (pedagogika předškolní výchovy pedagogika základní a střední školy, pedagogika vysoké školy aj.) nebo podle vzdělávacího prostředí (pedagogika volného času, mimoškolní, rodinná apod.).

Srovnáme-li Průchovo obsahové vymezení pedagogické vědy s náplní studia oborové pedagogiky na Pedagogické fakulty UK, jsou téměř totožné. Znamená to tedy, že fakulta se snaží oborové studenty pedagogiky seznámit se všemi disciplínami pedagogické vědy. Šíře, kam až pedagogická věda sahá, je veliká, a snad proto může docházet k tříštění a pouze povrchovému studiu u některých z výše uvedených disciplín.

Respondenti v níže předkládaném výzkumu byli také dotázáni, které ze studovaných disciplín se jim zdály nejužitečnější a které z nich využili v následné praxi. Odpovědi a z nich vyplývající výsledky jsou uvedeny v praktické části této práce.

Průcha jmenuje okruhy problémů, jimiž se současná pedagogika a její disciplíny zabývají. Jde například o téma odborného vzdělávání a profesní přípravy, kvality a efektivnosti vzdělávání, alternativního vzdělávání, obsahu vzdělávání, učebnice, nová média ve vzdělávání, funkční gramotnost, vzdělávání rizikových skupin mládeže, multikulturní výchova, kooperace školy, rodiny a obce a další.²⁰

¹⁹ PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha : Portál, 2002. s. 28. ISBN 80-7178-631-4

²⁰ PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha : Portál, 2000. s. 25. ISBN 80-7178-399-4

1.2.2.1 Zaměření pedagogických disciplín

Obecná pedagogika je základní pedagogickou disciplínou, která se věnuje systematizaci a interpretaci pedagogických jevů. Její základní náplní je vymezení předmětu pedagogiky, vymezení metod, jež slouží ke zkoumání tohoto předmětu, ujasnění vztahu pedagogiky k ostatním vědám (tedy i vymezení pedagogiky k ostatním vědám) a definuje úlohu pedagogiky ve společnosti, definuje výchovu a její jednotlivé aspekty.

Dějiny pedagogiky a školství popisují vývoj pohledů na výchovu a přístupů ve výchově a vzdělávání, zabývají se také popisem pedagogických teorií jednotlivých historických epoch a myslitelů.

Srovnávací pedagogika se zabývá popisem různých školských systémů (popisuje a srovnává školní systémy dvou a více zemí) na základě stanovených parametrů (např. délka primárního vzdělávání apod.), tato zjištěná data dále analyzuje.

Filozofie výchovy se zamýšlí nad podstatou výchovy a vzdělávání, klade si otázky po smyslu a úkolu výchovy a vzdělávání, hodnotách a zabývá se různými myšlenkovými přístupy k výchově a vzdělávání.

Teorie výchovy popisuje a rozebírá jednotlivé koncepce výchovy v rámci filozofie výchovy, sociologie výchovy, pedagogické antropologie a obecné pedagogiky. 2

Sociologie výchovy popisuje jevy z pohledu výchovy a vzdělávání jako součásti společnosti, tedy vzájemnou podmíněnost výchovy, vzdělání a společnosti (patří sem například „rovnost příležitostí“, nebo „vztah rodiny a školy“ apod.).

Pedagogická antropologie popisuje vliv kulturních vzorců jednotlivých zemí a etnik na výchovu a vzdělávání dané země (např. hodnoty, postoje, tradice apod.).

Úkolem ekonomie vzdělání je sledovat efektivnost finančních prostředků vynaložených na vzdělávání a sledovat vztah mezi dosaženým vzděláním jedince a jeho uplatněním na trhu práce.

Pedagogická psychologie stojí na rozhraní pedagogiky a psychologie – z psychologického hlediska zkoumá jevy ve výchově a vzdělávání, sleduje formování osobnosti se zřetelem na působení výchovy.

Speciální pedagogika je zaměřena na výchovu a vzdělávání lidí, jež mají zvláštní vzdělávací potřeby způsobené tělesným nebo duševním nedostatkem.

Sociální pedagogika se zaměřuje na zkoumání vlivu prostředí na vývoj osobnosti jedince, věnuje se prevenci a terapii sociálně patologických jevů problémových jedinců a skupin ve společnosti (např. delikvence mládeže, týrání a zneužívání dětí, ústavní výchova mládeže, poruchy rodiny, sociální klima školy apod.).

Pedagogika volného času se zabývá možnostmi, jak mohou děti a mládež trávit svůj volný čas (přičemž pojem „volný čas“ definuje jako dobu, kdy si jedinec může svobodně zvolit činnost, kterou chce provozovat), sleduje také instituce, které se dětem a mládeži ve volném čase věnují a starají se o jeho smysluplnou náplň.

Andragogika neboli vzdělávání dospělých se věnuje „dalšímu“ vzdělávání těch, kteří již ukončili formální vzdělávání, jsou více či méně zapojeni do pracovního procesu ve společnosti a prostřednictvím výcviku, rekvalifikace, školení, kurzů si své vzdělání dále rozšiřují či doplňují.

Obecná didaktika je teorií, jež se zabývá výchovně vzdělávacími procesy ve školním prostředí, zejména jejich formou a obsahem.

Oborové a předmětové didaktiky jsou zaměřeny na obsahy a formy vzdělávání konkrétních předmětů, staví na základech obecné didaktiky, kterou formuje podle specifických potřeb daného předmětu.

Technologie vzdělávání „teorie o racionalizované a efektivní organizaci učení a vyučování, založena na psychodidaktických a ergonomických poznatcích o učení, a se zapojením technických prostředků výuky“.²¹

Pedagogické hodnocení v širokém slova smyslu hodnotí jevy ve vzdělávací realitě (prostředí, programy, výuku, výsledky apod.), v užším slova smyslu se zabývá hodnocením výsledků vzdělávání žáků, tříd a škol.

Pedagogická diagnostika zjišťuje a identifikuje úroveň zralosti jedince a srovnává je s obecným standardem, na základě zjištěných informací je stanoven další postup rozvoje jedince. Diagnostika se konkrétně zabývá zjišťování zralosti dětí pro vstup do školy, zjišťování úrovně vědomostí a dovedností na jednotlivých stupních škol, u dospělých se věnuje zjišťování předpokladů pro výkon určité

²¹ PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha : Portál, 2000. s. 120. ISBN 80-7178-399-4

profese.

Pedeutologie neboli „teorie učitelství“ je zaměřena na sledování několika oblastí této profese, a to na přípravu učitelů, jejich profesní dráhu, způsob jejich práce a typologii učitelů.

Teorie řízení školství je „objasňování aktivit vztahujících se k plánování, organizování a kontrole činnosti institucí tvořících vzdělávací systém“.²²

Vzdělávací politika jsou především strategie uplatňované ve všech sférách týkajících se vzdělávání a uplatňované ve všech takovýchto institucích, které na základě zjištěných dat uplatňují programy rozvoje vzdělávání se snahou o co největší efektivnost a nejlepší výstupy jednotlivých vzdělávacích sfér.

Pedagogická prognostika vytváří modely budoucího vývoje vzdělávání.

²² PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha : Portál, 2000. s. 144. ISBN 80-7178-399-4

1.3 Pedagogika jako univerzitní obor

V předchozí části byl stručně načrtnut náhled na pedagogiku jako vědu. Nyní se zaměříme na vyučování této vědě, tedy na postavení pedagogiky jako vysokoškolského oboru. Načrtneme zde cestu oboru a jeho vývoj na českých vysokých školách. V tomto ohledu se vždy snoubí dva úkoly pedagogiky jako oboru: jednak připravit učitele na výkon jejich povolání po pedagogické (didaktické) stránce, jednak připravovat a vychovávat vědecké pracovníky tohoto oboru. To znamená, že pedagogika a její disciplíny jsou vyučovány buď jako „pedagogický základ“ v rámci studia učitelství, nebo jako samostatný obor (výzkum, jehož výsledky jsou uvedené v druhé části práce, je zaměřen na „oborové pedagogy“).

1.3.1 Cesta obecné pedagogiky historií

Místem „pedagogických počátků“ na českém území byla Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, kde byl v roce 1882 G. A. Lindnerem založen pedagogický seminář. Lindner byl prvním profesorem pedagogiky na obnovené české univerzitě (profesorem filozofie a pedagogiky byl jmenován v témže roce) a seminář zde vznikl podle vzoru německého pedagogického semináře fungujícího na pražské univerzitě od roku 1876. „Zakladatelský počín Lindnerův v sobě snoubil záměr uvádět studenty do vědecké práce, tedy rozvoj oboru, se záměrem náležitě přípravy budoucích středoškolských profesorů. Zdá se dokonce, že náležitá učitelská způsobilost získaná prostřednictvím „samostatného vniknutí ve vědeckou pedagogiku“ byla hlavním cílem činností jím založeného semináře.“²³

V čele kteréhokoliv semináře stál ředitel, kterým se mohl stát pouze profesor daného oboru a ten byl také jediným vyučujícím (středoškolští profesori a zároveň kandidáti vysokoškolské profesury, tzv. soukromí docenti, vyučovali v semináři pouze výjimečně). Tyto semináře měly fungovat jako vědecká pracoviště a tím se mělo dosáhnout zrovnoprávnění filozofických fakult s ostatními univerzitními fakultami.

Členy semináře byli studenti, pro které tak nastala změna ve studiu, neboť

²³ VÁŇOVÁ, R. Pedagogický seminář a katedra pedagogiky ve světle dokumentů archivu UK a vzpomínek pamětníků. *Tradice a perspektivy pedagogických věd*. Praha : Karolinum, 2003, s. 13.

k přednáškám jim nyní přibýly i rozpravy, písemné práce, četba, kritika pedagogických spisů, výklady zákonů, diskuze o odborných tématech (z označení organizační formy se tak postupně vyvinula metoda výuky), čímž se zvýšila kvalita učitelské přípravy, protože pedagogické semináře navštěvovali studenti, kteří se chtěli stát středoškolskými profesory (v roce 1905 prohlásil E. Durkheim, že pedagogické vzdělání je pro středoškolské učitele nutné), poněvadž pedagogika nebyla samostatným studijním oborem, ale pouze součástí univerzitního základu (do něhož patřila také estetika, dějiny věd a umění, rétorika, mateřský jazyk, filozofie a školní hygiena). Možnost docházky měli také již učící učitelé obecných a měšťanských škol. Podmínkou pro zapsání do semináře bylo pro všechny prokázání znalostí z oblasti filozofie, psychologie a pedagogiky. Semináře měly podobu dvouhodinové výuky jednou týdně po dobu jednoho semestru a byly povinné. (Původně se studenti zabývali dějinami pedagogiky, zejména středního školství a školním zákonodárstvím, později se pozornost přesunula k teoriím výchovy, didaktice a metodice.)

kde??

V letech 1888-1894 absolvovalo pedagogický seminář průměrně 20 studentů za semestr, postupně se však počty zvyšovali, před první světovou válkou jich bylo kolem stovky. Při takto vysokém počtu klesala možnost diskutovat o odborných tématech (vyvíjet vědeckou činnost) a semináře byly spíše přednáškami. Problémem snižujícím úroveň seminářů mohla být i nedostatečná motivovanost studentů pro vědeckou práci v oblasti pedagogiky, neboť studovali jiný obor a pedagogický seminář navštěvovali pro doplnění „učitelského minima“.

Řediteli semináře byli: v letech 1882 – 1887 G.A.Lindner, dále 1887 – 1899 J. Durdík, 1899 – 1918 a 1920 – 1925 F. Drtina, 1918 – 1936 O. Kádner, 1936 – 1950 J. Hendrich a 1950 – 1952 V. Příhoda.

Po první světové válce navštěvovalo pedagogický seminář přes 500 budoucích středoškolských profesorů ročně (v roce 1920 vznikla Přírodovědecká fakulta a Filozofická fakulta zajišťovala pro její studenty pedagogické vzdělávání). V této době už byly obvyklé úvodní přednášky soukromých docentů.

V roce 1937 podalo Ministerstvo školství a národní osvěty žádost, aby mohli studenti pedagogického semináře navštěvovat výuku na pražských školách, tedy získávat praktické zkušenosti. Tato žádost byla však vyřízena až počátkem roku 1939 a k realizaci praxí díky politickým událostem zřejmě už nedošlo.

Po druhé světové válce, ve studijním roce 1945/46, se pedagogika na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy stala samostatným studijním oborem a od tohoto roku také filozofické spolu s přírodovědnými fakultami zajišťovaly učitelské vzdělávání středoškolských profesorů.

V oboru pedagogika si bylo možné zapsat: dějiny pedagogiky, teorii výchovy, obecnou didaktiku, nápravnou pedagogiku, statistiku, pedologii a pedagogickou psychologii.

24.10 1945 byl vyhlášen dekret prezidenta republiky o vzdělávání učitelstva, na který navazuje zákon o pedagogických fakultách ze dne 9.4. 1946, na nějž navázalo vydání statutu pedagogických fakult, což znamenalo zavedení vysokoškolského vzdělávání učitelů národních škol na pedagogických fakultách, které měly: „svobodně bádát a pěstovat vědy pedagogické a jejich pomocné obory vzdělávat v pedagogických vědách a jejich pomocných oborech kandidáty učitelství škol všech stupňů a druhů kromě škol vysokých“.²⁴

Prvním děkanem Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy se v roce 1946 stal O. Chlup, ve školním roce 1947/48 se děkanem stal Z. Nejedlý. (Původně byla fakulta v Praze – Bubenči v Korunovačnické ulici, v roce 1948 se přestěhovala do budovy dosavadního dívčího gymnázia E.Krásnohorské v ulici M. D. Rettigové.)

Svou obsahovou stránkou měla odpovídat požadavkům vysokoškolského vzdělání, to znamená, že zde měli budoucí učitelé – středoškolští profesori projít pedagogicko-psychologickým základem a získat aprobaci v předmětech, které nenabízela filozofická či přírodovědná fakulta. Zůstalo však rozdělení vzdělání pro učitele obecných škol a nižších a vyšších sekundárních škol, neboť učitelé obecných škol absolvovali pouze šest semestrů, kdežto učitelé sekundárních škol osm až deset semestrů.

Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy bylo ve studijním roce 1948/49 odděleno odborné (vědecké) a učitelské studium pedagogiky, přičemž studium obecné pedagogiky bylo tříleté a bylo „průvodním“ doplňkem základního čtyřletého studijního oboru. Pedagogiku bylo možné kombinovat s psychologií, sociálními vědami nebo s filozofií.

²⁴ VÁŇOVÁ, R. Pedagogika na FFUK v letech 1945 – 1953. *Pedagogika*, 52, 2002, č. 4, s. 444 - 454.

Avšak díky tomu, že studium pedagogiky bylo postupně převáděno na pedagogické fakulty, bylo na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v roce 1949 zrušeno (poslední studenti ukončili studium v roce 1951). V roce 1950 vznikají jako organizační útvar *katedry* a zanikají semináře. Stejně tak zaniká i pedagogický seminář a je spolu s filozofickým a psychologickým seminářem zahrnut pod katedru dějin filozofie.

Další změny nastávají v roce 1953, kdy jsou pedagogické fakulty vyčleněny z univerzit a jsou zřízeny vysoké školy pedagogické (čtyřleté, které připravovaly učitele vyšších sekundárních škol), vyšší školy pedagogické (pro dvouletou přípravu učitelů pro nižší sekundární školy) a střední školy pedagogické (které připravovaly učitele mateřských škol a prvního stupně ZŠ) na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy vzniká katedra pedagogiky, což znamenalo, že o rozvoj oboru se nyní starala katedra pedagogiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, katedra pedagogiky na vysokých školách pedagogických, Výzkumný ústav pedagogický (založený v roce 1945) a Kabinet pedagogiky ČSAV (z něhož roku 1956 vznikl Pedagogický ústav ČSAV, koordinátor vědeckovýzkumné činnosti), Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy byla zrušena.

Katedra pedagogiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy měla za úkol rozvíjet vysokoškolskou pedagogiku, to znamená provádět výzkum vyučování na vysokých školách, analýzu učebnic, vysokoškolské populace, vzdělávání vysokoškolských pedagogů všech fakult a také studentů, kteří se během studia na jiných fakultách (např. matematicko-fyzikální, biologické apod.) rozhodli pro učitelství. Také se zde vyučovala oborová pedagogika (v této době spojená v jeden obor s psychologii).

Další reforma přišla v roce 1959. Vyšší a vysoké školy pedagogické byly zrušeny. Pro učitele nižších sekundárních škol byly zřízeny čtyřleté pedagogické instituty (uznané jako vysoké školy), v jejichž třetím ročníku byla zařazena zkouška z pedagogiky (byl zřízen Pedagogický institut v Praze, Pedagogický institut v Brandýse nad Labem a v dalších osmnácti městech Československa). Učitelé středních škol se připravovali opět na univerzitních fakultách (filozofických, přírodovědných, matematicko-fyzikální fakultě a fakultě tělesné výchovy a sportu). Oborové studium pedagogiky se plně přesunulo na filozofickou fakultu (přešli sem i studenti tohoto oboru ze zrušených vysokých škol pedagogických). Pedagogiku zde bylo možné studovat v kombinaci

s logikou, cizími jazyky, psychologii. Samostatně se zde dala pedagogika studovat od školního roku 1976/77. Jako studijní obor se pedagogika objevila v průběhu šedesátých let také na Masarykově univerzitě v Brně. Na jiných fakultách bylo studium pedagogiky více specifikováno, například na Vysoké škole pedagogické v Hradci Králové bylo možné studovat pedagogiku volného času. *účet, Ostrava ...*

Avšak již v roce 1964 byly pedagogické instituty zrušeny a příprava učitelů nižších sekundárních škol se přesunula na obnovené univerzitní pedagogické fakulty – v Praze byla sloučením Pedagogického institutu s institutem v Brandýse nad Labem vytvořena Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. Ve studijním roce 1965/66 měla 15 kateder: marxismu-leninismu, pedagogiky, psychologie, speciální pedagogiky, českého jazyka a literatury, ruského jazyka a literatury, historie, matematiky, fyziky a základů průmyslové výroby, chemie, geografie a geologie, biologie a základů zemědělské výroby a katedry výtvarné, hudební a tělesné výchovy. (Od roku 1966 mohla Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy udělovat titul doktora filozofie (PhDr.) ve vědním oboru pedagogika.) Studovali zde budoucí učitelé základních škol ve čtyřletých studijních programech. Přesto bylo stále zpochybňováno postavení pedagogických fakult jako rovných ostatním fakultám a podle některých hlasů se měly věnovat méně náročným úkolům než např. fakulty přírodovědecké či filozofické.

Teprve v roce 1976 došlo ke sloučení studia učitelů nižších a vyšších sekundárních škol (tedy druhého stupně základní školy a střední školy), výuku všeobecně vzdělávacích předmětů přebraly pedagogické fakulty (i když zde zůstala alternativa možnosti studia učitelství na jiných fakultách) a studium se stalo pětiletým dvouoborovým. Touto reformou došlo vlastně ke změně struktury jak fakult pedagogických, tak tzv. tradičních, neboť tím, že studium učitelství pro střední školy přešlo na pedagogické fakulty, se zvýšila jejich konkurenceschopnost mezi ostatními fakultami.

Obecnou pedagogiku na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy bylo možné studovat od roku 1985 v kombinaci s druhým předmětem, a to s českým jazykem. V tomto roce studovalo na fakultě 3 152 studentů.²⁵

Hlasy, které požadovaly oddělení výuky všeobecně vzdělávacích předmětů pro střední školy od přípravy učitelů základních škol se ozvaly opět na počátku

²⁵ VORLÍČEK, CH. *Z historie pedagogické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha : PedFUK, 1996. s. 35. ISBN 80-86039-06-4

devadesátých let. Přesto nová koncepce pedagogických fakult postupně zrovnoprávnila jejich postavení mezi ostatními fakultami, neboť konkrétně Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy „vzdělává učitele všech druhů a stupňů škol, vychovává vědecké odborníky v oblasti pedagogických a s nimi hraničících věd v úzké vazbě na vědecké, technické a umělecké obory...a jako jediná na univerzitě si za přednostní objekt svého vědeckého zájmu vymezuje výchovnou a vzdělávací problematiku chápanou globálně, systémově a multidisciplinárně“.²⁶

Ve školním roce 1991/92 bylo na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy zapsáno 2 798 studentů.²⁷

vřech? přečten lidy? x hčov? } ?

1.3.2 Obecná pedagogika v současnosti

V současné době lze pedagogiku (nebo některou z jejích disciplín) studovat na středních odborných školách, vyšších odborných školách, na pedagogických a jiných fakultách. Na těchto školách je možné pedagogiku nejen studovat, ale logicky i vyučovat, proto tyto školy nabízí jednu z možných variant uplatnění absolventů oborové pedagogiky (která je zejména na pedagogických fakultách studována v rámci studijního programu *učitelství pro SŠ*).

Středních pedagogických škol je v České republice 17 (údaj z roku 2000), a to v Berouně, Boskovicích, Čáslavi, Karlových Varech, Krnově, Kroměříži, Liberci, Litoměřicích, Litomyšli, Mostě, Nové Pace, Praze (zde jsou dvě školy), Prachaticích, Přerově, Zlíně a Znojmě. Ve školním roce 1998/99 na nich studovalo celkem 4310 studentů denního studia. Na těchto školách se studují specializace předškolní a mimoškolní pedagogika, výchovná a humanitní činnost, pedagogika volného času, učitelství pro mateřské školy, sociální pečovatelství, vychovatelství, sociální pedagogika.²⁸

Poznámka:

Jeden z respondentů mého dotazníkového šetření však upozornil na rozpor mezi obsahem studia na pedagogických fakultách (konkrétně na Pedagogické fakultě UK) v programu *učitelství pro SŠ* (které má podle názvu připravovat učitele pro střední odborné – pedagogické školy) a

²⁶ VORLÍČEK, CH. *Z historie pedagogické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha : PedFUK, 1996. s. 37. ISBN 80-86039-06-4

²⁷ VORLÍČEK, CH. *Z historie pedagogické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha : PedFUK, 1996.

s. 39. ISBN 80-86039-06-4

²⁸ PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha : Portál, 2000. s.232. ISBN 80-7178-399-4

obsahem studia na středních pedagogických školách. Podle něj se tyto dva obsahy míjí, a to zejména v oblasti předškolní pedagogiky a učitelství pro mateřské školy, neboť fakulta a její obor *pedagogika* se na ně ve svém obsahu nezaměřuje, tudíž absolvent prakticky není vzdělán pro výuku ve výše zmíněných oblastech.

JF!!

X dle costelá
n = vj !!!

Vyšších odborných škol s pedagogickým zaměřením bylo v roce 2000 v České republice šest, a to dvě v Praze (*Vyšší odborná škola pedagogická a sociální a JABOK – Vyšší sociálně pedagogická a teologická škola*), ve Svatém Janě pod Skalou (*Svatojánská kolej – vyšší odborná škola pedagogická*), v Litomyšli (*Vyšší odborná škola pedagogická*), v Kroměříži (*Vyšší odborná škola pedagogická a sociální*) a v Krnově (*Vyšší odborná škola a SPGŠ*).

Pedagogických fakult je v České republice devět, na všech se realizuje výuka pedagogických disciplín, jako je například studium učitelství pro 1. a 2. stupeň ZŠ. Ve školním roce 1998/99 na nich studovalo celkem 25 721 studentů.²⁹ K výše zmíněným školám by se dala přičíst ještě *Vysoká škola J. A. Komenského, s. r. o.*, jež je soukromou vysokou školou založenou v roce 2001 a která se specializuje na vzdělávání dospělých a speciální pedagogiku.

?

Ne na všech pedagogických fakultách se však realizuje studium pedagogiky jako oboru (tedy oboru zastřešujícího výše jmenované disciplíny). V následujícím přehledu uvádím, na kterých vysokých školách v České republice bylo a je možné obecnou pedagogiku studovat (přehled se tedy netýká pouze pedagogických fakult, ale všech vysokých škol studium obecné pedagogiky nabízející, a to jak v programu *učitelství pro SŠ*, tak v programech zaměřených na pedagogická studia).

?

1.3.2.1 Možnosti studia pedagogiky

Ve studijním roce 1999/2000 bylo možné obecnou pedagogiku jakožto pětiletý studijní obor studovat na Filozofické a Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

? !!!

(Na Pedagogické fakultě MU v Brně bylo možné studovat sociální pedagogiku, popřípadě obor sociální pedagogika se zaměřením na volný čas. Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích nabízela obor

²⁹ PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha : Portál, 2000. s. 235. ISBN 80-7178-399-4

pastoračně sociální asistent se specializací pedagog volného času nebo učitel náboženství a etiky se specializací pedagog volného času.)

111/22

2

Tabulka č. 1: možné studijní kombinace ve studijním roce 1999/2000³⁰

škola	kombinace	forma a délka studia
FF UK	jednooborové studium	PS 5 / KS 5
PedF UK	český jazyk dějepis matematika	PS 5 PS 5 PS 5
FF MU	anglický jazyk bulharština český jazyk divadelní věda filmová věda francouzština historie hudební věda chorvatština italština latina muzeologie německý jazyk polština religionistika ruský jazyk slovinština španělský jazyk	PS 5
PedF Univerzity Palackého v Olomouci	sociální péče správní činnost pedagogika se zaměřením na školský management hudební výchova výtvarná výchova volitelný obor z FFUP	PS 5 / KS 6 KS 6 RS 3 PS 5 PS 5 PS 5
Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích	pastoračně sociální asistent se specializací pedagog volného času učitel náboženství a etiky se specializací pedagog volného času	PS 5 PS 5
PedFUM	sociální pedagogika sociální pedagogika se zaměřením: volný čas	KS 3,5 KS 2 RS 3 PS 3

Poznámka:

PS – prezenční studium
KS – kombinované studium
RS – rozšiřující studium

³⁰ PASTOROVÁ, Z., KOŘÍNEK, Z. *Jak na vysokou školu – Informace pro zájemce o studium na vysokých školách v České republice ve školním roce 1999/2000*. Praha : Fortuna, 1998.
ISBN 80-71687-613-1

2. Pedagogika v praxi

2.1 Pedagogika v legislativě

„Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů stanovuje kvalifikační předpoklady pedagogických pracovníků podle absolvovaných studijních oborů, nikoliv podle jednotlivých učitelských aprobací. Pokud se bude studijní obor „Pedagogika“ posuzovat jako takový, naleznou jeho absolventi uplatnění jako učitelé odborného předmětu pedagogika na všech středních a vyšších odborných školách, na kterých se tento předmět vyučuje. S největší pravděpodobností to budou střední pedagogické školy a vyšší pedagogické školy, které připravují budoucí vychovatele nebo učitele mateřských škol. Na základních školách lze jejich odbornost využít také v profesi výchovných poradců. Ve školských zařízeních jako vychovatelé, příp. asistenti pedagoga.

V případě studijního programu učitelství pro střední školy půjde zřejmě o dvouaprobační studium, kdy je studium zaměřeno ještě na výuku jiného předmětu. Vzhledem k tomu, že jde o studijní obor učitelství, bude druhý aprobační předmět všeobecně vzdělávací, nikoli odborný. Tento druhý všeobecně vzdělávací předmět bude absolventům umožňovat uplatnění na tom stupni škol, pro který je určen. Může se jednat o získání odborné způsobilosti jen pro výuku na 2. stupni základní školy, nebo na střední školy. Tento druhý aprobační předmět by z hlediska uplatnitelnosti absolventů měl být vysokými školami vybírán tak, aby absolventi našli uplatnění jak na základních, tak středních školách (např. jazyk český – pedagogika).

Jazyk český má v základních, ale i středních školách stanovenou vysokou hodinovou dotaci, takže v případě stanovení míry vyučovací povinnosti učitele může být jeho úvazek pokryt jen výukou jazyka českého. Poněvadž pedagogičtí pracovníci mají ze zákona povinnost dále se vzdělávat, může zaměstnavatel, kterým je ředitel školy, pověřit zmíněného absolventa i výukou jiného všeobecně vzdělávacího předmětu, než toho, ke kterému je aprobován. Měl by mu pak

doporučit, aby formou rozšiřujícího studia získal další aprobaci. Z hlediska posuzování jejich odborné kvalifikace se však na takového absolventa hledí jako na kvalifikovaného a nemá to vliv na jeho platové zařazení.“³¹

2. 1. 1 Zákon o pedagogických pracovnících

V roce 2004 došlo k aktualizaci zákona o pedagogických pracovnících, jež nabyla účinnosti od 1. ledna 2005.

Zákon č. 563/2004 Sb. O pedagogických pracovnících, změně některých zákonů se vztahuje na pracovníky škol a školských zařízení všech zřizovatelů a v zařízeních sociální péče a nově definuje pojem pedagogický pracovník. Tato definice obsahuje i charakteristiku přímé pedagogické činnosti, dále vymezuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka, také prostředky získávání odborné kvalifikace pedagogických pracovníků, určuje, kdo je považován za pedagogického pracovníka a které fyzické osoby mohou přímou pedagogickou činnost vykonávat.

2. 1. 1. 1. Výňatky ze zákona o pedagogických pracovnících

§ 2 pedagogický pracovník

„(1) Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného ... je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu nebo ředitelem školy ... pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociální péče.

(2) Přímou pedagogickou činnost vykonává :

- a) učitel,
- b) vychovatel,
- c) speciální pedagog,
- d) psycholog,
- e) pedagog volného času,
- f) asistent pedagoga,

³¹ Z dopisu Evy Galuškové, pracovnice MŠMT. Dostupná na Internetu: <eva.galusкова@msmt.cz>

g) trenér,

h) vedoucí pedagogický pracovník.³²

§ 9 učitel střední školy

Vymezuje získávání odborné kvalifikace pedagogických pracovníků, konkrétně učitele střední školy, v němž je charakterizováno vzdělání (1) učitele všeobecně vzdělávacích předmětů, který získává odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřených na všeobecně vzdělávací předměty střední školy, druhého stupně základní školy,

(2) učitele odborných předmětů střední školy, v němž je zahrnuto i studium pedagogiky:

“učitel odborných předmětů střední školy získává odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním programu ...studiem pedagogiky podle § 22 odst.1“,

(3) učitele praktického vyučování, který může získat odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním, vyšším odborným vzděláním, nebo studiem pedagogiky.³³

§ 10 učitel uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole, střední odborné škole a konzervatoři

Vymezuje potřebné vzdělání učitele uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole, střední odborné škole a konzervatoři, které je možné získat vysokoškolským studiem zaměřeným na charakter vyučovaného uměleckého předmětu, nebo studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd, vysokoškolským studiem v programu celoživotního vzdělávání zaměřeném na pedagogiku, nebo studiem pedagogiky.

³² Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Zákony 2004. Český Těšín : Poradce, 2004.

³³ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Zákony 2004. Český Těšín : Poradce, 2004.

§12 učitel jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky

Vymezuje potřebné vzdělání učitele jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky, který získává kvalifikaci vysokoškolským studiem v akreditovaném magisterském studijním programu:

„a) v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů cizích jazyků, nebo
b) v oblasti společenských věd zaměřené na cizí jazyky a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku, nebo studiem pedagogiky.“³⁴

Taktéž *vychovatel (§ 16)* a *pedagog volného času (§17)* mohou svou kvalifikaci získat mimo jiné studiem pedagogiky (tito taktéž vysokoškolským a středním vzděláním zaměřením na vychovatelství (vychovatel), sociální pedagogiku, pedagogiku volného času (pedagog volného času), podle § 20 *asistent pedagoga* se může asistentem pedagoga mimo jiné stát absolvent OÚ s výučním listem, který dále absolvuje studium pedagogiky.³⁵

Podle § 22 *společná ustanovení k získávání odborné kvalifikace* se studiem pedagogiky rozumí „vzdělání získané studiem v akreditovaném vzdělávacím programu v oblasti pedagogických věd uskutečňovaném zařízením dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků:

- a) pro učitele odborných předmětů střední školy, pro učitele praktického vyučování a odborné praxe vyšší odborné školy, pro učitele uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole a konzervatoři a pro učitele jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky v rozsahu nejméně 120 hodin s obsahovým zaměřením na pedagogiku, psychologii a pedagogiku,
- b) pro vychovatele, pedagoga volného času a asistenta pedagoga v rozsahu nejméně 80 hodin s obsahovým zaměřením na pedagogiku a psychologii.“³⁶

³⁴ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Zákony 2004. Český Těšín : Poradce, 2004.

³⁵ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Zákony 2004. Český Těšín : Poradce, 2004.

³⁶ Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Zákony 2004. Český Těšín : Poradce, 2004.

2.2 Terciární vzdělávání

Do systému terciárního vzdělávání patří především vyšší odborné školy a vysoké školy. Na vysokých školách se dá studovat v bakalářských, magisterských a doktorských programech formou prezenčního, distančního a kombinovaného studia. Od roku 1999 vznikají v České Republice také soukromé vysoké školy neuniverzitního typu. „Vysoké školy mají poměrně velkou autonomii a veřejné vysoké školy jsou financovány prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu (soukromé vysoké školy jsou financovány z vlastních zdrojů, dotace od ministerstva mohou dostávat pouze vysoké školy působící jako obecně prospěšná společnost.“³⁷

„Významným impulzem pro transformaci vysokoškolského vzdělávání byl podpis Boloňské deklarace (1999), podle které se Česká republika hlásí k přijetí systému vysokoškolského vzdělávání založeného na pregraduálním (programy odpovídající bakalářským studijním programům), graduálním (programy odpovídající magisterským studijním programům) a doktorském studiu (programy odpovídající doktorským studijním programům). Dosažení tohoto cíle, výstavba třístupňového systému studia, v konečném důsledku přispěje k upevnění evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání.“³⁸

Poznámka:

Boloňská deklarace je společné prohlášení ministrů školství evropských států na setkání v Boloni ze dne 19. června 1999. Hlavním cílem této deklarace je zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti evropského systému vysokoškolského vzdělávání. Mělo by dojít k vytvoření evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání, jež spočívá ve vytvoření systému:

- 1) snadno čitelných a porovnatelných akademických titulů (což podpoří zaměstnatelnost evropských občanů),

- 2) v systému studia založeném na dvou cyklech, tedy na dvoustupňovém modelu pregraduálního (bakalářského) a postgraduálního (magisterského) studia (pregraduální studium má trvat nejméně tři roky a má vést k získání titulu, jež bude jednak umožňovat zaměstnatelnost na evropském trhu práce, jednak možnost studia v postgraduálním cyklu),

³⁷ KOLEKTIV ÚIV. *Ke společnosti znalostí: Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002*. Praha : Tauris, 2004, s. 71. ISBN 80-211-0463-5

³⁸ KOLEKTIV ÚIV. *Ke společnosti znalostí: Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002*. Praha : Tauris, 2004, s. 79. ISBN 80-211-0463-5

3) ve vytvoření kreditového systému studia, které podpoří mobilitu studentů v rámci evropského vysokoškolského prostoru.

Deklaraci podepsalo 29 zástupců evropských zemí, předpokládá se však zapojení samotných univerzit, jejichž činnost bude spočívat také v zavádění bakalářského studia v programech, které byly dosud tradičně uspořádány do programů pouze magisterských.³⁹

„V rámci vysokoškolského zákona byly studijní programy rozděleny na „dlouhé“, tedy magisterské a „krátké“ bakalářské. Bakalářské studijní programy jsou koncipovány na 3 - 4 roky a jejich absolvování umožňuje jak odchod do praxe, tak pokračování ve studiu v magisterských studijních programech navazujících na bakalářské studijní programy. Do magisterských studijních programů (v délce 4 - 6 let) byla zahrnuta většina dřívějších jak 5letých, tak 4letých studijních programů ... a také šestileté studijní programy medicíny, veterinárního lékařství a někde i architektury.“⁴⁰

Mezi studijními roky 1995/96 a 1998/99 se počet studentů VŠ zvýšil o 10%, v roce 2000/01 se počet mírně snížil díky absenci absolventů čtyřletých studijních oborů středních škol, v roce 2002/03 bylo přijato k dennímu studiu na vysokých školách 49 tisíc uchazečů.⁴¹

Od roku 1996/97 se mění poměr zájmu studentů o jednotlivé obory. Od tohoto roku narůstá zájem o ekonomické obory a obory z oblasti přírodních věd. Naopak klesá zájem o obory s technickým, zemědělským, lékařským, ale také společenskovedním zaměřením. Příčinou je především možnost uplatnění na trhu práce. S obecněji zaměřeným ekonomickým vzděláním se studentu-absolventu nabízí širší škála možností uplatnění, než s úžeji či úzce profilovaným zaměřením (což se týká zejména technických a zemědělských oborů).

Zájem o studium na vysoké škole rovnoměrně roste od roku 1990 (před rokem 1989 byl počet přijímaných do jednotlivých oborů regulován, po roce 1989 ministerstvo žádná omezení o počtu uchazečů nevydává, jako regulace funguje rozpočet, a přijato ke studiu bylo 26,7 tisíc uchazečů), v roce 1998/99 se hlásilo 107,2 tisíc uchazečů, v roce 2002/03 pak 109 tisíc uchazečů (zhruba 10% z tohoto

³⁹ Dostupné na Internetu: <www.vsb.cz/cz/studium/work/bolon.htm>, 14.6.2005

⁴⁰ KOLEKTIV ÚIV. *Ke společnosti znalostí: Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002*. Praha : Tauris, 2004, s. 84. ISBN 80-211-0463-5

⁴¹ KOLEKTIV ÚIV. *Ke společnosti znalostí: Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002*. Praha : Tauris, 2004, s. 85. ISBN 80-211-0463-5

počtu se k přijímací zkoušce nedostaví) a 61,1 tisíc jich bylo přijato (což znamená, že šanci na přijetí v tomto roce mělo 56% uchazečů).

Úspěšnost přijetí na vysokou školu se samozřejmě liší podle zvoleného oboru. Nejúspěšnější bývají uchazeči o studium technických studijních programů, v roce 2002/03 na ně bylo přijato 76,1% uchazečů (na některé obory tohoto zaměření jsou studenti přijímáni bez přijímacích zkoušek), dále zemědělských studijních programů (59,4% úspěšných). Nejmenší šanci na přijetí mají naopak uchazeči o studium práv (24,5% úspěšných), uměleckých oborů (20,2% úspěšných) a také humanitních společenských věd (31,2% úspěšných).

V důsledku zvýšení počtu studentů samozřejmě roste i počet absolventů.

Tabulka č. 2: vývoj struktury studentů vysokých škol podle skupin studijních programů v letech 1996/97-2002/03 (v %)⁴²

Skupina oborů	1996/97	1997/98	1998/99	99/2000	2000/01	2001/02	2002/03
celkem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Přírodní vědy	6,1%	6,5%	6,4%	6,2%	6,9%	7,1%	7,2%
Technické obory	27,5%	28,7%	28,6%	29,5%	28,0%	27,8%	26,7%
Zem., les. a vet. vědy	6,4%	5,8%	6,0%	3,9%	3,9%	3,8%	3,8%
Lékařské a farm. vědy	6,6%	6,5%	6,3%	6,3%	6,3%	6,2%	6,1%
Ekonomické vědy	17,1%	17,2%	17,2%	18,7%	23,0%	19,9%	20,6%
Společenské vědy	12,2%	12,9%	9,5%	10,2%	8,1%	11,0%	11,7%
Právní vědy	5,0%	5,0%	5,0%	4,8%	4,8%	4,8%	4,9%
Učitelství	16,6%	15,6%	18,7%	18,1%	16,5%	17,0%	16,8%
Umělecké obory	2,4%	2,3%	2,3%	2,3%	2,4	2,4	2,2% ¹

⁴² KOLEKTIV ÚIV. *Ke společnosti znalostí: Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002.* Praha : Tauris, 2004, s. 83. ISBN 80-211-0463-5

Tabulka č. 3: počty přihlášených a přijatých k prezenčnímu studiu v oboru PEDAGOGIKA v roce 1999/2000 ⁴³

škola	odhad počtu přijatých k jednooborovému studiu nebo v kombinaci v roce 1999/00	přihlášených v roce 1998/99	přijatých v roce 1998/99
FF UK (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy)	pg	neuveďeno	neuveďeno
PedFUK (Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)	pg + český jazyk 12 pg + dějepis 15 pg + matematika 12	neuveďeno 95 neuveďeno	15
FF MU (Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně)	ve všech kombinacích celkem 10	neuveďeno	neuveďeno
PDF (Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci)	pg-sociální péče 25 pg + hudební vých. 15 pg + výtvarná vých. 10 pg + volitelný předmět FF UP 5	neuveďeno neuveďeno 79 neuveďeno	27 neuveďeno 8 neuveďeno

⁴³ PASTOROVÁ, Z., KOŘÍNEK, Z. *Jak na vysokou školu – Informace pro zájemce o studium na vysokých školách v České republice ve školním roce 1999/2000*. Praha : Fortuna, 1998.

ISBN 80-7168-613-1

Tabulka č. 4: počty přijatých a přihlášených k prezenčnímu studiu v oboru PEDAGOGIKA ve školním roce 2003/2004⁴⁴

Škola	odhad počtu přijatých k jednooborovému studiu nebo v kombinaci v roce 2003/04	přihlášených v roce 2002/03	přijatých v roce 2002/03
FF UK (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy)	pg 50	346	59
PedFUK (Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy)	pg + biologie 12 pg + technická vých. 10 pg + rodinná vých. 20 pg + matematika 10	neuvedeno neuvedeno 55 30	neuvedeno neuvedeno 16 11
FF MU (Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně)	pg + anglický jazyk n. pg + český jazyk n. pg + estetika n. pg + francouzský jazyk pg + historie n. pg + italský jazyk n. pg + latinský jazyk n. pg + muzeologie n. pg + německý jazyk n. pg + religionistika n. pg + španělský jazyk n. u ostatních možných kombinací neuvedeno	84 21 8 5 28 4 1 5 53 5 9 neuvedeno	9 2 2 1 7 1 0 3 13 3 2 neuvedeno
PDF (Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci)	pg-sociální práce 25 pg + hudební vých. 10 pg + základy společenských věd 10 pg + volitelný předmět FF UP 15	166 neuvedeno neuvedeno 41	25 neuvedeno neuvedeno 12

⁴⁴ PASTOROVÁ, Z., DOČEKALOVÁ, I. *Jak na vysokou školu – Informace pro zájemce o studium na vysokých školách v České republice ve školním roce 2003/2004*. Praha : Fortuna, 2002.
ISBN 80-7168-833-9

2.3 Absolventi a nezaměstnanost

Publikace „Školství pod lupou“ se zabývá nezaměstnaností z hlediska stupně dosaženého vzdělání. V kapitole „Individuální, společenské a pracovní přínosy ze vzdělávání“ mapuje míru nezaměstnanosti podle nejvyššího dosaženého vzdělání a nezaměstnanost absolventů podle dosaženého stupně vzdělání. Autoři se zamýšlí nad souvislostí mezi vzděláním jednotlivce a jeho uplatněním na trhu práce. Podle nich je vzdělání „jednoznačně ziskový faktor ... s rostoucím vzděláním obvykle vzrůstá socioekonomický status, flexibilita, rozvíjí se schopnost orientace v nových podnětech a zdokonaluje se schopnost kriticky hodnotit vzniklé situace“. Domnívají se, že čím vyšší dosažené vzdělání, tím větší „je schopnost vyhovět stupňujícím se požadavkům moderní ekonomiky a trhu práce“.⁴⁵ S tím také souvisí pojem „nezaměstnanost“. V roce 1997 došlo ke „zpomalení hospodářského růstu a jeho následné stagnaci, což se výrazně promítlo do míry nezaměstnanosti. Situace se nadále zhoršovala až do roku 2000, kdy byl zaznamenán mírný ekonomický vzestup, což vedlo k bezprostřednímu oživení trhu práce. V důsledku mírného nárůstu počtu pracovních příležitostí se snížil počet nezaměstnaných a klesla obecná míra nezaměstnanosti“.⁴⁶

„Vztah mezi výší nezaměstnanosti a stupněm dosaženého vzdělání lze zhruba vyjádřit pomocí nepřímé úměry, že spolu s výší vzdělání klesá nezaměstnanost, přičemž se nejvýrazněji profilují krajní kategorie základní a terciární vzdělání.“⁴⁷

Nezaměstnaností jsou nejvíce ohroženi lidé s nízkým vzděláním a nedostatečnou kvalifikací, staří lidé, lidé s určitým druhem postižení a absolventi. Nezaměstnaný absolvent je definován dvěma definicemi (starší a mladší). Podle staré definice se „nezaměstnaným absolventem rozumí občan, jehož celková doba zaměstnání v pracovním poměru nedosáhla po úspěšném ukončení studie dvou let, přičemž do té doby se nezapočítává vojenská základní služba nebo civilní vojenská služba, doba strávená na mateřské. To znamená, že mezi uchazeče o zaměstnání nejsou zahrnováni absolventi do dvou let po ukončení studia, jak je často uváděno, ale i mnoho dalších, kteří absolvovali před více než dvěma lety,

⁴⁵ KOLEKTIV ÚIV. *Školství pod lupou*. Praha : Tauris, 2003. s. 34.

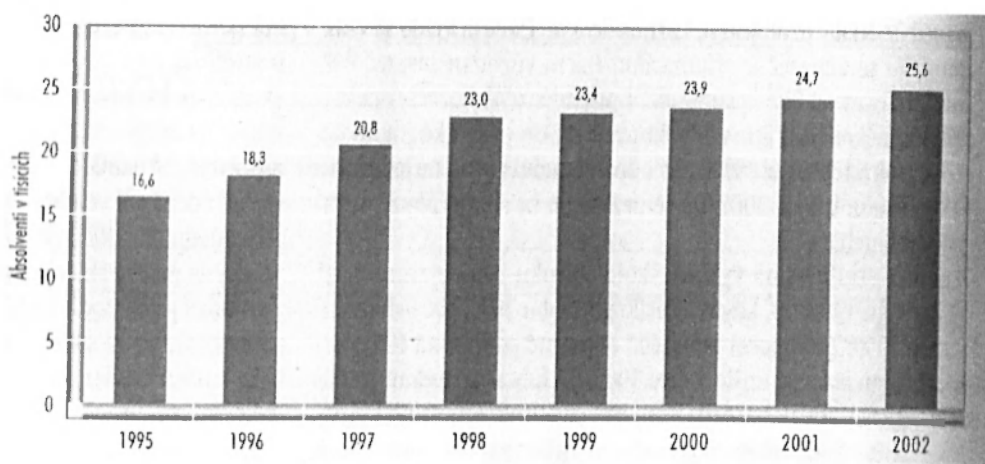
⁴⁶ KOLEKTIV ÚIV. *Školství pod lupou*. Praha : Tauris, 2003. s. 35.

⁴⁷ KOLEKTIV ÚIV. *Ke společnosti znalostí: Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002*. Praha : Tauris, 2004, s. 21. ISBN 80-211-0463-5

ale dosud se jim nepodařilo „odpracovat“ dva roky. Tento fakt tak způsobuje určité zkreslení údajů, které nabývá na významu s rostoucí mírou nezaměstnanosti“.⁴⁸

Nová definice, která je používána od přijetí novely zákona o nezaměstnanosti 1/1991 Sb. v lednu roku 2001, zahrnuje mezi nezaměstnané absolventy (uchazeče o zaměstnání) pouze ty občany, kterým od ukončení studia uplynuly nejvýše dva roky.

Tabulka č. 5: vývoj počtu absolventů VŠ českého občanství v prezenčním studiu v bakalářských a magisterských studijních programech v letech 1995 - 2002 (v tisících)⁴⁹

Tabulka č. 6: míra nezaměstnanosti v letech 1996 – 2002 (v %)⁵⁰

(Míra nezaměstnanosti je vyjádřena podílem mezi nezaměstnanými a celkovou pracovní silou)

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
3,52	5,23	7,47	9,37	8,78	8,90	7,30

Pokud se však míra nezaměstnanosti rozloží mezi stupně dosaženého vzdělání, tak nezaměstnanost u lidí se základním vzděláním byla v roce 2002 20,7%, u vyučených bez maturity byla míra nezaměstnanosti 7,8%, lidí s maturitou bylo 5,1% nezaměstnaných a vysokoškolsky vzdělaných (lidí s terciárním vzděláním)

⁴⁸ KOLEKTIV ÚIV. *Školství pod lupou*. Praha : Tauris, 2003. s. 38.

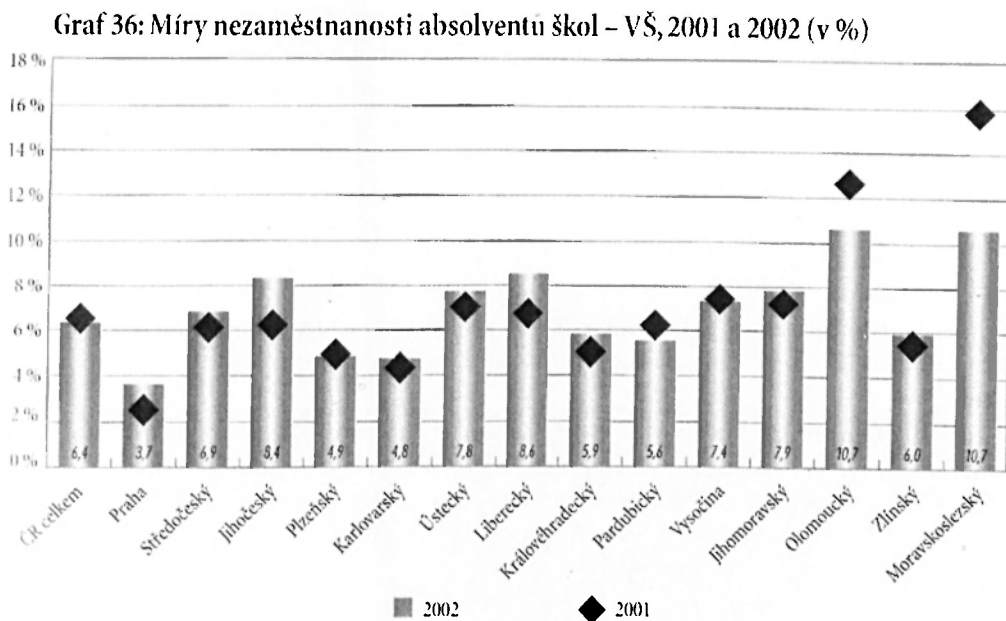
⁴⁹ KOLEKTIV ÚIV. *Ke společnosti znalostí: Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002*. Praha : Tauris, 2004, s. 84. ISBN 80-211-0463-5

⁵⁰ KOLEKTIV ÚIV. *Školství pod lupou*. Praha : Tauris, 2003. s. 35.

bylo pouze 2,1% nezaměstnaných – což znamená, že nezaměstnaný vysokoškolsky vzdělaný člověk je každý čtyřicátý osmý (oproti lidem se základním vzděláním, kde nezaměstnaným byl v roce 2002 každý pátý). Rozdíly jsou také v nezaměstnanosti mužů a žen, ta u žen mírně převyšuje. V Oblasti terciárního vzdělání míra nezaměstnanosti u mužů byla 1,8%, zatímco u žen 2,6%.

Míra nezaměstnanosti se liší také kraj od kraje. V roce 2002 byla nejvyšší nezaměstnanost lidí s terciárním vzděláním v Ústeckém kraji (4,6%) a nejnižší v Karlovarském kraji (necelé 1%), v Praze činila 1,2%. (Pro srovnání: nezaměstnanost v Ústeckém kraji u lidí se základním vzděláním přesahovala 33%.)⁵¹

Tabulka č. 7: graf míry nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v letech 2001 a 2002 (v %)⁵²

⁵¹ KOLEKTIV ÚIV. *Školství pod lupou*. Praha : Tauris, 2003. s. 43.

⁵² KOLEKTIV ÚIV. *Školství pod lupou*. Praha : Tauris, 2003. s. 45.

Tabulka č. 8: vývoj struktury zaměstnanosti podle odvětví v letech 1995 - 2002
(v %z celkového počtu zaměstnaných)⁵³

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Zemědělství, lesnictví o vodní hospodářství	6,7 %	6,0 %	6,2 %	5,6 %	5,3 %	5,0 %	4,7 %	4,6 %
Průmysl	38,6 %	37,9 %	38,2 %	37,6 %	37,4 %	37,0 %	37,3 %	36,8 %
Stavebnictví	7,6 %	7,5 %	7,6 %	6,9 %	6,3 %	5,8 %	5,4 %	5,2 %
Obchod, opravy motorových vozidel	4,3 %	4,4 %	7,6 %	7,2 %	7,0 %	7,2 %	7,4 %	7,7 %
Doprava, skladování, spoje	9,2 %	9,5 %	8,4 %	8,0 %	8,2 %	8,2 %	8,2 %	8,2 %
Finanční zprostředkování	2,6 %	2,8 %	2,4 %	2,3 %	2,3 %	2,3 %	2,1 %	2,1 %
VEŘEJNÁ správa, obrano, povinné soc. zabezpečení	5,2 %	5,5 %	5,0 %	8,2 %	8,6 %	9,0 %	9,2 %	9,3 %
Vzdělávání	9,9 %	10,2 %	8,6 %	8,5 %	8,7 %	8,8 %	8,7 %	8,9 %
Zdravotnictví, soc. péče, veterinární činnosti	7,0 %	7,2 %	6,2 %	6,1 %	6,4 %	6,6 %	6,7 %	6,9 %
Ostatní	8,9 %	9,1 %	9,9 %	9,6 %	9,9 %	10,2 %	10,2 %	10,3 %
Celkem	100,0%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0%	100,0%

Poznámka:

Jedná se pouze o zaměstnance, tzn. mimo podnikatele.

⁵³ KOLEKTIV ÚIV. *Ke společnosti znalostí: Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002.* Praha : Tauris, 2004, s. 21. ISBN 80-211-0463-5

3. Možnosti uplatnění

3.1 Faktické informace ze strany VŠ

S uplatněním a zařazením do pracovního procesu souvisí nabídka, kterou absolventu nabízí pracovní trh. Možnosti uplatnění s oborovou pedagogikou vyjmenovávají fakulty (tento obor ke studiu nabízející) již v brožurách s nabídkou možností studia.

Jak už je výše zmíněno, obor pedagogika lze v České republice studovat na Filozofické a Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, dále na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci (užší zaměření, jako je studium sociální pedagogiky nebo pedagogiky volného času, lze studovat také na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (sociální pedagogika), Vysoké škole pedagogické v Hradci Králové (sociální pedagogika) nebo na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (zde jde konkrétně o obor *pastoračně sociální asistent se specializací: pedagog volného času*, nebo *učitel náboženství a etiky se specializací: pedagog volného času*).

Filozofická fakulta Karlovy univerzity vypsala v brožuře „Jak na vysokou školu 1999/2000“ jako možnosti uplatnění absolventů v oboru pedagogika pozici učitele pedagogiky na středních a vysokých školách, nebo pracovníka poradenské služby, pracovníka v oblasti výchovy mimo vyučování či vědeckého pracovníka v oboru pedagogika.⁵⁴

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy nabízí možnost uplatnění jako učitele na všech typech škol, také v oblasti školského managementu, výchovného poradenství, vzdělávání dospělých, v oblasti sociálně pedagogických činností a didaktické technologie. V brožuře „Informace o studiu na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy ve studijním roce 2004/05“ charakterizují studium a uplatnění takto:

⁵⁴ PASTOROVÁ, Z., DOČEKALOVÁ, I. *Jak na vysokou školu – Informace pro zájemce o studium na vysokých školách v České republice ve školním roce 2003/2004*. Praha : Fortuna, 2002. ISBN 80-7168-833-9

„Studium oboru je určeno zejména pro budoucí učitele pedagogiky na středních školách, pracovníky poradenské školské služby a pracovníky v oblasti výchovy mimo vyučování. Zájemci o vědeckovýzkumnou práci v oboru pedagogika se mohou po získání akademického titulu magistra a po úspěšném absolvování konkurzního řízení i dále připravovat v postgraduálním doktorském studiu.“⁵⁵

Na pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci je studium pedagogiky nabízeno se zaměřením na sociální péči jakožto pětiletý studijní obor nebo se zaměřením na správní činnost jakožto kombinované (distanční studium) nebo se zaměřením na školský management jakožto tříleté rozšiřující studium. Možnosti uplatnění nabízela v oblasti experimentální pedagogiky, managementu a v oblasti společenské sféry. Pedagogiku je zde možno studovat také v rámci studijního programu *učitelství pro střední školy*.

Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích nabízela pro obory pastoračně sociální asistent se specializací pedagog volného času nebo učitel náboženství a etiky se specializací pedagog volného času možnosti uplatnění v oblasti organizační a výchovné (vedení administrativní agendy farnosti, řízení kulturního a pedagogického programu farnosti), vedení kulturních a výchovných programů ve společnosti, působnost jakožto křesťanského vychovatele v církevní i společenské oblasti, v oblasti vzdělávání dospělých, v internátní výchově a v oblasti organizace volného času dětí a mládeže, popřípadě v iniciativách zaměřených na vedení problémové skupiny dětí, mládeže a dospělých.

⁵⁵ *Informace o studiu na Pedagogické fakultě UK ve studijním roce 2004/05*. Pedagogická fakulta UK. Praha : PedFUK, 2003.

3.2 Faktické informace ze strany MPSV ČR

Oficiální možnosti uplatnění nabízí „Kartotéka typových pozic“, což je databáze o struktuře, náplni jednotlivých profesí, mzdách, požadované kvalifikaci, školách i volných pracovních místech vytvořená v rámci ministerstva práce a sociálních věcí. Pozice jsou členěny nejprve podle společenské oblasti (v případě zjišťování možností uplatnění v oboru pedagogika je to oblast *výchova a vzdělávání*), kde jsou pak rozčleněny pozice podle nutnosti dosaženého vzdělání (v našem případě vysokoškolské magisterské).

Pracovní pozice v oblasti výchovy a vzdělávání vyžadující vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru pedagogika jsou: lektor specialista, pedagog volného času specialista, pracovník vzdělávacího zařízení specialista, speciální pedagog, učitel druhého stupně ZŠ, učitel náboženství, učitel SŠ pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, učitel všeobecně vzdělávacích předmětů střední školy, učitel pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, učitel vyšší odborné školy, výchovný poradce (pedagogický) pro ZŠ a výchovný poradce (pedagogický) pro SŠ. (Je zjevné, že některé pozice, například *speciální pedagog* vyžadují mimo studia pedagogiky ještě doplňující vzdělání.)

3. 2. 1. Výňatky z Kartotéky typových pozic⁵⁶

a) pozice *lektor specialista*

Zajišťuje koncepční a metodickou činnost při realizaci odborných kurzů.

Alternativní názvy: instruktor specialista; trainer; tutor; školitel.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské magisterské vzdělání.

Pracovní činnosti: metodické i přímé řízení výuky a výcviku, aplikace nových poznatků do projektů a výukových programů, lektorská činnost, provádění konzultační a hospitační činnosti, hodnocení odborné úrovně lektorů.

Na trhu práce ve druhém čtvrtletí roku 2005 byla střední hodnota (medián) měsíční hrubé mzdy v České republice 27 200 Kč a pohybovala se v rozmezí od 18 900 do 42 900 Kč (zahrnuje podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru).

⁵⁶ Dostupné na internetu: <<http://ktp.istp.cz>>, 3. 9. 2006

b) pozice *pedagog volného času specialista*

Zajišťuje tvorbu obecných forem a metod výchovy a vzdělávání v oblasti volného času dětí, mládeže nebo dospělých; provádí specifická pedagogická vyšetření.

Alternativní názvy: sociální pedagog; vychovatel.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru sociální péče, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru pedagogika + další doplňkové vzdělání: vyučování dětí se speciálními potřebami, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů pedagogika, učitelství a sociální péče + další doplňkové vzdělání: vyučování dětí se speciálními potřebami, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů z oblasti psychologie + další doplňkové vzdělání: vyučování dětí se speciálními potřebami.

Pracovní činnosti: samostatné provádění specifických pedagogických vyšetření, koordinace aplikování speciálně pedagogických postupů, nových výchovných metod a postupů v diagnostických ústavech, publikační činnost, zajišťování metodické a specializované poradenské činnosti.

Na trhu práce ve druhém čtvrtletí roku 2005 byla střední hodnota (medián) měsíční hrubé mzdy v České republice 18 900 Kč a pohybovala se v rozmezí od 15 200 do 26 300 Kč (zahrnuje podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru).

Typové pozice: vedoucí (zástupce) střediska pro volný čas, nebo vedoucí vychovatel v mimoškolském zařízení, nebo vedoucí vychovatel speciální mateřské školy, nebo vedoucí vychovatel zařízení ústavní a ochranné výchovy, nebo vedoucí vychovatel speciální školy, odborného učiliště.

c) pozice *pracovník vzdělávacího zařízení specialista*

Zajišťuje koncepční a metodickou činnost výcviku a vzdělávání ve středisku nebo útvaru vzdělávání.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů ekonomie, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů pedagogika, učitelství a sociální péče.

Pracovní činnosti: koordinace přípravy, provádění a vyhodnocování průzkumů vzdělávacích potřeb a průzkumů zájmu o další vzdělávání, zpracování koncepcí, projektů a metodických materiálů v oblasti vzdělávání.

d) pozice *speciální pedagog*

Provádí pedagogickou, diagnostikační, terapeutickou, logopedickou a poradenskou činnost.

Alternativní názvy: logoped.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské vzdělání v oboru speciální pedagogika, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru pedagogika + další doplňkové vzdělání: vyučování dětí se speciálními potřebami, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů pedagogika, učitelství a sociální péče + další doplňkové vzdělání: vyučování dětí se speciálními potřebami, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů z oblasti psychologie + další doplňkové vzdělání: vyučování dětí se speciálními potřebami.

Pracovní činnosti: tvorba koncepcí, metodik a postupů speciálně pedagogických, preventivních a poradenských služeb ve školství a jejich zavádění, depistážní a diagnostikační činnost zaměřená na vyhledávání jedinců s rizikem školní neúspěšnosti, poskytování speciálně pedagogických služeb.

Na trhu práce ve druhém čtvrtletí roku 2005 byla střední hodnota (medián) měsíční hrubé mzdy v České republice 21 000 Kč a pohybovala se v rozmezí od 14 900 do 33 200 Kč (zahrnuje podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru).

e) pozice *učitel druhého stupně ZŠ*

Provádí výchovně-vzdělávací činnost při vyučování žáků druhého stupně základních škol.

Alternativní názvy: pedagog; učitelka; učitel 6. až 9. ročníku; teacher of the second stage of basic school.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru učitelství pro základní školy, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru pedagogika, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů

pedagogika, učitelství a sociální péče + další doplňkové vzdělání: vzdělávání učitelů základního stupně.

Pracovní činnosti: příprava vyučovacích programů a vyučování předmětů v rámci předepsaných nebo doporučených osnov, podněcování osobního vývoje žáků a diskutování o jejich pokrocích s rodiči a třídním učitelem.

Na trhu práce ve druhém čtvrtletí roku 2005 byla střední hodnota (medián) měsíční hrubé mzdy v České republice 21 300 Kč a pohybovala se v rozmezí od 17 000 do 25 000 Kč (zahrnuje podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru).

f) pozice ***učitel náboženství***

Zajišťuje vyučování dětí a kandidátů příslušné víře a vyznání.

Alternativní názvy: pedagog; učitelka; religion trachet.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru teologie (+ popř. doplňkové vzdělání: vzdělávání učitelů bez pedagogické kvalifikace), nebo vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů pedagogika, učitelství a sociální péče + další doplňkové vzdělání: teologie, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů filozofie, teologie + další doplňkové vzdělání: vzdělávání učitelů bez pedagogické kvalifikace.

Pracovní činnosti: příprava vyučovacích programů, vyučování dětí příslušné víře a vyznání, podněcování osobního vývoje žáků, spolupráce s rodiči a třídním učitelem.

g) pozice ***učitel všeobecně vzdělávacích předmětů střední školy***

Provádí výuku všeobecně vzdělávacích předmětů souběžně s výchovou žáků na středních školách.

Alternativní názvy: pedagog; učitelka; teacher of general subjects at upper secondary school.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru učitelství pro střední školy, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru humanitní studia.

Pracovní činnosti: vypracovávání a úprava vzdělávacího programu, přednášení všeobecně vzdělávacích předmětů, zkoušení s cílem vyhodnotit pokrok žáků, příprava zpráv o práci žáků a konání porad s učiteli a schůzek s rodiči.

Na trhu práce ve druhém čtvrtletí roku 2005 byla střední hodnota (medián) měsíční hrubé mzdy v České republice 22 800 Kč a pohybovala se v rozmezí od 18 100 do 27 800 Kč (zahrnuje podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru).

Typové pozice učitel všeobecně vzdělávacích předmětů střední a vyšší školy, nebo zástupce ředitele střední, vyšší školy.

h) pozice *učitel SŠ pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami*

Provádí výchovně vzdělávací činnost při vyučování na speciálních středních školách (pro mentálně nebo fyzicky postižené, případně pro děti s poruchami učení).

Alternativní názvy: pedagog; učitelka; trachet at special post-compulsory schoul.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru speciální pedagogika, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů pedagogika, učitelství a sociální péče + další doplňkové vzdělání: vyučování dětí se speciálními potřebami.

Pracovní činnosti: vyučování pomocí technik nebo speciálních pomůcek přiměřených postižení žáka a jeho úrovni, pomoc při učení, zkoušení, vyhodnocování a zaznamenávání pokroku žáka, spolupráce s třídním učitelem, rodiči, terapeuty, sociálními pracovníky apod.

Na trhu práce ve druhém čtvrtletí roku 2005 byla střední hodnota (medián) měsíční hrubé mzdy v České republice 22 700 Kč a pohybovala se v rozmezí od 18 400 do 27 500 Kč (zahrnuje podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru).

Typové pozice: učitel všeobecně vzdělávacích předmětů speciální střední školy, odborného učiliště, nebo - učitel odborných předmětů speciální školy, nebo učitel odborných předmětů speciální střední školy, odborného učiliště, nebo zástupce ředitele speciální střední školy, odborného učiliště, nebo učitel ve speciálním pedagogickém centru.

i) pozice *učitel v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků*

Provádí výzkum v oblasti metod výuky a poskytuje poradenskou činnost při zavádění nových výukových metod a pomůcek.

Alternativní názvy: pedagog; učitelka; trachet at school establishments for further teacher trianony.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru specializace v pedagogice, nebo vysokoškolské doktorské vzdělání v oboru specializace v pedagogice, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů pedagogika, učitelství a sociální péče, nebo vysokoškolské doktorské vzdělání ve skupině oborů pedagogika, učitelství a sociální péče, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání + další doplňkové vzdělání: vzdělávání učitelů bez pedagogické kvalifikace vysokoškolské doktorské vzdělání + další doplňkové vzdělání: vzdělávání učitelů bez pedagogické kvalifikace.

Pracovní činnosti: výzkum stávajícího stavu učebních osnov, výukových metod a jiných učebních postupů včetně doporučení možných řešení, poradenská činnost při volbě náplně kurzů a metod zkoušení, kontrola a sledování práce učitelů a dosažených výsledků při zavádění určitých vzdělávacích programů, navrhování změn, příprava vědeckých prací a zpráv.

Na trhu práce: ve druhém čtvrtletí roku 2005 byla střední hodnota (medián) měsíční hrubé mzdy v České republice 23 000 Kč a pohybovala se v rozmezí od 16 000 do 44 600 Kč (zahrnuje podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru).

Typová pozice: pedagog v oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, nebo pedagog (učitel) v oblasti dalšího vzdělávání jinde neuvedený.

j) pozice *učitel vyšší odborné školy*

Provádí pedagogické, vývojové nebo umělecké činnosti ve výuce žáků vyšších odborných škol.

Alternativní názvy: pedagog; učitelka; teacher at higher vocational school.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů pedagogika, učitelství a sociální péče.

Pracovní činnosti: tvorba metodik a učebních postupů a jejich realizace, příprava, rozvíjení vzdělávacích programů, přednášení učební látky, vedení

seminářů a cvičení, poskytování konzultací žákům, vedení absolventských prací a jejich oponentura, publikační činnost, spolupráce s firmami, organizacemi a institucemi při realizaci odborné praxe.

Na trhu práce: ve druhém čtvrtletí roku 2005 byla střední hodnota (medián) měsíční hrubé mzdy v České republice 23 100 Kč a pohybovala se v rozmezí od 18 700 do 29 200 Kč (zahrnuje podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru).

Typová pozice: učitel odborných předmětů střední, vyšší školy, nebo zástupce ředitele střední, vyšší školy.

k) pozice *výchovný poradce pro ZŠ*

Poskytuje poradenství v oblasti výchovy a vzdělání na základních školách.

Alternativní názvy: advisory trachet.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru učitelství pro základní školy + další doplňkové vzdělání: školní a pedagogická psychologie + poradenství pro volbu povolání, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru pedagogika + další doplňkové vzdělání: školní a pedagogická psychologie + poradenství pro volbu povolání, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru speciální pedagogika + další doplňkové vzdělání: školní a pedagogická psychologie + poradenství pro volbu povolání, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání ve skupině oborů pedagogika, učitelství a sociální péče + další doplňkové vzdělání: školní a pedagogická psychologie + poradenství pro volbu povolání, nebo vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru psychologie + další doplňkové vzdělání: školní a pedagogická psychologie + poradenství pro volbu povolání.

Pracovní činnosti: poskytování poradenských služeb, tvorba metodik a postupů poradenských služeb pro základní a střední školy a jejich zavádění, spolupráce s rodiči a učiteli, vedení příslušné dokumentace.

l) pozice *výchovný poradce na SŠ*

Poskytuje poradenství v oblasti výchovy a vzdělávání na středních školách

Alternativní názvy a pracovní činnosti jsou shodné s požadavky pro pozici výchovný poradce na ZŠ.

Kvalifikační požadavky: vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru učitelství pro střední školy + další doplňkové vzdělání je shodné s kvalifikačními požadavky na výchovného poradce na ZŠ, stejně tak ostatní vhodné školní vzdělání.

Na trhu práce ve druhém čtvrtletí roku 2005 byla střední hodnota (medián) měsíční hrubé mzdy v České republice 24 600 Kč a pohybovala se v rozmezí od 20 500 do 28 200 Kč (zahrnuje podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru).

Typová pozice: výchovný poradce na střední škole, nebo výchovný poradce na speciálních školách.

Z uvedeného přehledu vyplývá, že oficiální nabídka pracovního trhu nenabízí přímou cestu uplatnění s oborem pedagogika kromě učitele na střední škole. V ostatních případech je nutné si vzdělání doplnit o specializaci v oboru. Vzhledem k tomu, že středních škol, na nichž se vyučuje předmět pedagogika (a její disciplíny), není v České republice mnoho, jsou absolventi tohoto oboru předurčení k dalšímu studiu, pokud se s ním chtějí v praxi a na trhu práce uplatnit.

Poznámka:

Otázkou tedy zůstává, jaké místo v praxi – na trhu práce absolvent oborové pedagogiky vyplňuje. Z výše uvedeného přehledu by se mohlo zdát, že pedagogika nemá přímé uplatnění v praxi, ale je vždy pouze jednou z možných podmínek, které je potřeba pro uplatnění v oblasti výchovy a vzdělávání splnit. Snad proto je také oborová pedagogika a s ní spojené studium zatíženo jakousi skepsí. Jednou z příčin se může zdát právě neexistence přímé cesty absolvované vzdělání a místo na trhu práce (v praxi), jak je tomu u jiných oborů, například u medicíny, architektury, jazyků apod. Na druhou stranu tato situace nabízí absolventům oborové pedagogiky širší škálu možností, kde obor uplatnit – ve smyslu nepřilíš zúženého profilu profesního zaměření. Jednou z dalších možností, která v uvedeném přehledu zmíněna není, je práce ve vědě a výzkumu, která však také vyžaduje další vzdělávání.

Jeden z respondentů mého dotazníkového šetření zaujal jako absolvent jednooborového studia pedagogiky na trhu práce pozici, jež by se dala zařadit do kategorie *lektor specialista* a to konkrétně *lektor osobnostní a sociální výchovy*.

Před třemi lety založil občanské sdružení, které se zaměřuje na pořádání kurzů pro učitelské sbory zaměřené na osobnostní a sociální výchovu. Jejich cílem je zavádět tyto zážitkové kurzy do školních vzdělávacích programů. Jak uvádí

na svých internetových stránkách⁵⁷, jde jim o zavádění kvalitních zážitkových programů zaměřených na osobnostní a sociální výchovu a vzdělávání žáků, studentů i učitelů, a to prostřednictvím zařazení tohoto programu do školního vzdělávacího programu základních škol a osmiletých gymnázií. Program této organizace je zaměřený jednak na žáky a studenty, jednak na učitele. Snahou (deklarovanou na internetových stránkách) je, aby žáci a studenti vyšli do praxe s pocity sebedůvěry, sebeúcty, se schopnostmi zvládat náročnější životní situace, a tak obstát na trhu práce – jako důvod zavádění osobnostně-sociální výchovy do škol uvádí tedy ekonomický aspekt. Učitelům organizace umožňuje účastnit se přímo akcí se studenty, nebo pro ně pořádá samostatné kurzy.

„Osobnostní a sociální výchova se výslovně zaměřuje na ty stránky osobnosti, které jsou rozhodující pro uspokojivé zvládnání osobního života, mezilidských vztahů a některých nároků na pracovní dovednosti v moderní společnosti. Za tímto účelem většinou používá prožitkové metody. Žáci nejsou pouze informováni, ale učí se jednat přímo v modelových situacích. Odnášejí si posilující osobní zkušenost. Jsou ohleduplnější, odvážnější a podnikavější. Navíc jsou méně zranitelní vůči těm sociálně patologickým jevům, které vyrůstají z nedostatku sebevědomí, mezilidských dovedností a z neschopnosti uplatnit se v současném světě.“⁵⁸

Organizace nabízí svůj program jednotlivým školám pomocí internetových stránek, také o sobě dává vědět prostřednictvím ukázkových kurzů předváděných na celostátních setkáních o.s. PAU a počítá také s referencemi, které si mezi sebou předávají školy. Počátkem roku 2006 se organizaci podařilo získat grant z Evropského sociálního fondu. Zakladatelem tohoto sdružení je sám respondent (tedy absolvent jednooborového studia pedagogiky) a z jeho odpovědí v dotazníku vyplývá, že o uplatnění tohoto oboru v praxi v začátcích studia nic nevěděl, respektive se domníval, že studium nesměřuje k žádné profesi (a v běžném školním systému se s ním lze jen těžko uplatnit). Až v průběhu studia jej zaujala jedna z disciplín pedagogiky (pedagogika osobnostně sociálního rozvoje), na níž později postavil svou podnikatelskou činnost.

⁵⁷ Dostupné na Internetu: www.odyssea.cz, 25. 6. 2006

⁵⁸ Dostupné na Internetu: www.odyssea.cz, 25. 6. 2006

Z této ukázky by s trochou nadhledu dalo vyvodit, že studium pedagogiky je určeno podnikavým osobnostem, které dokáží využít možností, jež široká škála studovaných pedagogických disciplín nabízí a nenechají se zastrašit poměrně úzkým profilem standardní nabídky pracovních příležitostí na trhu práce. Studujícími pedagogiky (kteří ji chtějí prakticky aplikovat) by tedy měli být velmi kreativní osobnosti schopné překonat hranice běžného školního systému.

III. VÝZKUMNÁ ČÁST PRÁCE

*Mila slecno,
na naši skole nikdo
takovy nepracuje
a ani si nedoveđu predstavít,
co by tady v současne
financni situaci
delal ... Asi Vas nepotesim.*

(odpověď jedné ze škol, jež
byla
zahrnuta do
dotazníkového šetření)

4. Uplatnění absolventů oboru pedagogika v letech 1983 - 2006

(zpráva z výzkumu)

V současné době je v České republice možné obecnou pedagogiku studovat na několika fakultách, přesto se v průběhu let neustále objevují pochybnosti o smysluplnosti tohoto studia. Poukazováno bývá na příliš široce, či příliš obecně zaměřené studium, na příliš teoreticky orientovaný obsah studia a na jeho malou propojenost s praxí. Z výše uvedeného vyvstává otázka, jak lze tedy absolventa obecné pedagogiky charakterizovat, jaké jsou jeho kompetence a jaké uplatnění mu pracovní trh nabízí.

?
? / ... ?
Citujte!
mimo
Pak ...

Poznámka:

(Před deseti lety, v roce 1996, v článku uveřejněném v časopise *Pedagogika*⁵⁹ položil docent Jiří Pelikán otázku: „zda jsou studenti našemu oboru dostatečně otevíráni již v době pregraduálního studia, nacházejí-li dostatek inspirace pro svoji pedagogickou práci nejen v pedagogické teorii, ale i ... v pedagogické praxi“ a konstatuje, že „teoretické poznatky pedagogiky nenacházejí stále ještě odpovídající místo v pedagogické praxi“. Je tato otázka stále ještě aktuální? Motivuje současné studium pedagogiky jeho absolventy k uplatnění se v tomto oboru?)

Předložený výzkum je malou sondou do reality, v níž se absolventi obecné pedagogiky pohybují. Na malém vzorku respondentů z poměrně širokého rozpětí let by měl ukázat, jakými cestami se absolventi obecné pedagogiky ubírají a jsou-li výše uvedené pochybnosti oprávněné, či nikoliv.

⁵⁹ PELIKÁN, J. Některé úvahy o dalších cestách rozvoje české pedagogiky. *Pedagogika*, 46, 1996, č. 4, s. 309 – 317.

Hypotéza

Absolventi oboru pedagogika nacházejí na trhu práce uplatnění.

X ~~zavazne~~
~~pace faculty~~
~~4/ puredy !!~~

Cíle výzkumu

1. zjistit, jak se absolventi oboru pedagogika uplatňují na trhu práce
2. zjistit, jaký byl motivační impuls ke studiu obecné pedagogiky na VŠ
3. zjistit, zda se absolventi cítí dostatečně kompetentní pro řešení problémů v praxi

Výzkumný vzorek

Výzkumné šetření bylo zaměřeno na absolventy obecné pedagogiky všech fakult toto studium nabízející v rozpětí let 1983 – 2006, výzkumný vzorek tvoří 27 dotazníků od stejného počtu respondentů.

X
2
1

Metoda výzkumu

Pro oslovení co nejširšího vzorku respondentů byla použita explorativní metoda, poznatky byly vytěžovány přímo od sledovaného subjektu a jeho odpovědi byly následně podrobeny analýze.

2
1

Technika výzkumu

Pro zjištění co největšího množství údajů byla zvolena technika dotazníkového šetření s typem otevřených otázek (otevřený typ otázek byl zvolen pro možnost respondentů obsírněji vyjádřit své postoje a názory).

X

Konstrukce dotazníku

Dotazník je anonymní, sestavený z otevřených otázek; obsahuje název a oslovení respondenta, zdůvodnění oslovení, sumu otevřených otázek (zaměřených především na zjištění uplatnění absolventů oborového studia pedagogiky, jejich motivaci ke studiu tohoto oboru a míru naplnění očekávání, názoru na stav pedagogiky a její vázanosti na společnost a vztah společnosti k pedagogice), poděkování s žádostí o poskytnutí dalších kontaktů na absolventy obecné pedagogiky.

Průběh výzkumu:

Médiem, jež bylo zvoleno pro oslovení co největšího počtu respondentů, byla elektronická pošta – jejím prostřednictvím byly rozesílány dotazníky s žádostí o vyplnění.

Osloveny byly všechny základní a střední školy, jež uvádějí svou internetovou adresu, a to jednak na internetu, jednak v příručce „Kam na školu“², jednak v novinové příloze „Vzdělávání“³, kontaktovány byly také všechny pedagogicko-psychologické poradny v České republice, několik respondentů bylo osloveno přímo.

Z tohoto množství oslovených bylo vytěženo 27 dotazníků odpovídajících požadavkům výzkumu, dotazníky byly distribuovány od ledna 2005 do června 2006.

Zpracování výzkumu:

Pro zpracování výsledků výzkumného šetření byla užitá metoda kvantitativní a kvalitativní analýzy, číselná data jsou vyjádřena v přehledových tabulkách doprovázených komentářem.

Percentuální výpočty jsou zaokrouhlené na jedno desetinné místo, proto jejich prostý součet nedává v některých případech 100 %.

4.1 Vyhodnocení výzkumného šetření

4.1.1 Informace o studiu

4.1.1. a) položka číslo 1: *pohlaví respondentů*

Dotazníkového šetření se zúčastnilo dvacet jedna žen a šest mužů.

Tabulka č. 9: pohlaví

pohlaví	počet	%
žena	21	77,8
muž	6	22,2

4.1.1. b) položka číslo 2: *věk respondentů*

Věkové rozpětí respondentů je od 23 let do 46 let.

Tabulka č. 10: věk

muži - věk	29	30	32	33	41	44
počet	1	1	1	1	1	1

ženy - věk	23	25	27	28	29	31	34	36	38	40	42	44	45	46
počet	1	3	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2

4.1.1. c) položka číslo 3: *absolvovaná škola*

Respondenti studovali obecnou pedagogiku na celkem sedmi fakultách, a to na Filozofické fakultě UK (11 respondentů), na Pedagogické fakultě UK (8 respondentů), na Pedagogické fakultě v Hradci Králové (3 respondenti), na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci (2 respondenti) a po jednom na Pedagogické fakultě J.E.Purkyně v Ústí nad Labem, Filozofické fakultě MU a na DAMU (na katedře výchovné dramatiky).

Tabulka č. 11: absolvovaná škola

fakulta	počet respondentů	%
Filozofická fakulta UK	10	37
Pedagogická fakulta UK	9	33,3
Pedagogická fakulta v Hradci Králové	3	11,1
Pedagogická fakulta v Olomouci	2	7,4
Pedagogická fakulta v Ústí nad Labem	1	3,7
Filozofická fakulta MU	1	3,7
DAMU – katedra výchovné dramatiky	1	3,7
celkem	27	99,9

4. 1. 1. d) položka číslo 4: *období studia*

Nejranější období studia spadá do let 1978 – 1983, nejpozdější do let 2001 – 2006, v osmdesátých letech absolvovalo šest respondentů, v devadesátých sedm a v prvním desetiletí 21. století (do roku 2006) čtrnáct respondentů.

V osmdesátých letech jsou zastoupeny čtyři ročníky absolventů, v devadesátých letech pět ročníků a v prvním desetiletí také pět ročníků. Zastoupeno je celkem čtrnáct ročníků, časové rozmezí mezi prvním a posledním absolventem – respondentem je 23 let.

(V tabulkách je upřednostněn rok ukončení studia, proto jsou ve dvou případech do jednoho okénka zahrnuti respondenti, kteří začali studium v různých letech, ale skončili jej ve stejném roce.)

Tabulka č. 12: období studia

období studia	1978 - 1983	1981 - 1986	1982 - 1987	1984 - 1989	1985 - 1991	1986 - 1992	1989 - 1995	1992 - 1998	1994 - 1999
počet respondentů	2	2	1	1	2	2	1	1	1

období studia	1993/95 - 2000	1996 - 2001	1998 - 2003	1998/99 - 2005	2001 - 2006
počet respondentů	4	1	3	5	1

4. 1. 1. e) položka číslo 5: *studijní kombinace*

Respondenti studovali obecnou pedagogiku ve dvanácti různých kombinacích s jinými předměty, v šesti případech studovali pedagogiku jednooborovou.

Nejčastěji se vyskytuje kombinace s českým jazykem (7 respondentů), následuje kombinace s matematikou (3 respondenti) a s výtvarnou výchovou (2 respondenti). Ostatní kombinace studoval vždy jeden respondent (ošetřovatelství, základy techniky, psychologie, dramatická výchova, vychovatelství pro speciální zařízení, ruský jazyk, dějepis, tělesná výchova, hudební výchova).

Tabulka č. 13: studijní kombinace

Obor	fakulta							celkem respondentů	%
	FF UK	PedF UK	DAMU	FF MU	PedF Ú n L.	PedF H. K.	PedF Olom.		
jednooborová	5			1				6	22,2
český j.	3	4						7	26
matematika		2				1		3	11,1
výtvarná v.		1					1	2	7,4
ošetřovatelství	1							1	3,7
Dramatická v.			1					1	3,7
psychologie	1							1	3,7
ruský jazyk		1						1	3,7
Dějepis						1		1	3,7
tělesná v.						1		1	3,7
hudební v.							1	1	3,7
vychovatelství pro sp. zařiz.					1			1	3,7
Základy techniky		1						1	3,7
Celkem	10	9	1	1	1	3	2	27	100

4. 1. 2 Motivace ke studiu

4. 1. 2. f) položka číslo 6: *Proč jste si zvolil(a) studium obecné pedagogiky?*

Odpovědi na danou otázku byly rozděleny do škály sedmi důvodů, proč se respondenti rozhodli studovat obecnou pedagogiku.

Okrajově (u jednoho respondenta) se objevily politické důvody (nemožnost studovat jiný obor), respondent studoval pedagogiku v kombinaci s dějepisem. Taktéž v jednom případě se objevila odpověď, že respondent nevěděl, proč si studium obecné pedagogiky zvolil (tím více je udivující, že ji studoval jednooborově – následně se uplatnil jako učitel na VOŠ mezinárodních vztahů).

Poměrně značný počet respondentů z výzkumného vzorku si pedagogiku zvolilo pouze jako přijatelnou či jednodušší kombinaci ke druhému oboru, který chtěli studovat především. Šlo o kombinaci s matematikou (tři respondenti), výtvarnou výchovou (dva respondenti), českým jazykem (dva respondenti), tělesnou výchovou (jeden respondent) a hudební výchovou (jeden respondent).

Nicméně těch, kteří studovali obecnou pedagogiku ze zájmu o problematiku,

o alternativní přístupy ve vzdělání apod. je také vysoký počet. Tato motivace se objevila v sedmi případech, stejný počet respondentů (sedm) měl zájem o práci s lidmi. V pěti případech si respondenti chtěli prohloubit znalosti v oblasti pedagogických věd a dvakrát se objevil jako důvod ke studiu pedagogiky „touha studovat na FF UK“.

Všichni respondenti pracují ve školství a ti, kteří jako svou motivaci ke studiu uvedli zájem o práci s lidmi, se uplatnili v pedagogicko-psychologické poradně (dva respondenti), ve speciální mateřské škole (jeden respondent), na střední pedagogické škole (jeden respondent), a dva z respondentů založili občanské sdružení zabývající se osobnostně sociálním rozvojem mládeže. Tito studovali pedagogiku buď jednooborově (tři respondenti), nebo v kombinaci s psychologií, vychovatelstvím, dramatickou výchovou a hudební výchovou.

Tabulka č. 14: motivace ke studiu

Někteří respondenti uváděli více důvodů, proto počet odpovědí neodpovídá počtu respondentů.

motivace ke studiu	počet odpovědí	%	studijní kombinace	stávající zaměstnání
jednodušší, přijatelná kombinace	9	28,1	matematika (3) český jazyk (2) výtvarná v. (2) hudební v. (1) tělesná v. (1)	učitel na gymnáziu (4) učitel na ZŠ (2) učitel na SpŠ (1) učitel na VŠ (1) lektor čj (1)
zájem o problematiku	7	21,9	český jazyk (4) jednoobor (3)	vedoucí v DDM (1) učitel na ZŠ (1) učitel na SŠ pro zrakově postižené (1) učitel na gymnáziu (2) pracovník PPP (1) lektor osobnostně sociálního rozvoje (1)
zájem o práci s lidmi	7	21,9	jednoobor (3) psychologie (1) dramatická v. (1) vychovatelství (1) hudební v. (1)	pracovník PPP (2) vedoucí v DDM (1) učitel ve spec. MŠ (1) učitel na SpŠ (1) lektor osobnostně sociálního rozvoje (1) učitel 1.st. ZŠ (1)
prohloubení znalostí	5	15,6	jednoobor (1) český jazyk (1) ruský jazyk (1) výtvarná v. (1) zákl. techniky (1)	učitel na ZŠ (1) učitel 1.st. ZŠ (1) učitel na gymnáziu (1) učitel na SOU (1) lektor čj (1)
touha studovat na FF UK	2	6,3	jedoobor (2)	učitel 1.st. ZŠ lektor osobnostně sociálního rozvoje (1)
z politických důvodů	1	3,1	dějepis (1)	učitel na gymnáziu (1)
neví	1	3,1	jednoobor (1)	učitel na VOŠ (1)
celkem	32	100		

4. 1. 2. g) položka číslo 7: *Věděl(a) jste, kde je možné se s oborem pedagogika uplatnit?*

O tom, kde je možné se jako oborový pedagog uplatnit věděla na začátku studia většina respondentů (čtrnáct), a to jak ti, kteří studovali pedagogiku jednooborově, tak ti, kteří ji studovali v kombinaci. (Jeden z respondentů uvedl, že se o možnostech uplatnění dozvěděl z informací katedry pedagogiky, ale „ne vše se ovšem dá po absolvování studia pedagogiky opravdu vykonávat“).

Ostatní odpovědi jsou rozděleny do škály: „rámcová představa“ (dva respondenti), „okrajově/mlhavě“ (čtyři respondenti), „nevím“ (čtyři respondenti), „nepřemýšlel(a) jsem“ (jeden respondent) a „nezajímá mě se“ (jeden respondent). V jednom případě respondent neodpověděl.

Odpovědi nevykazují přímou úměru mezi tím, že ti respondenti, kteří pedagogiku studovali pouze jako doplňující obor ke druhému předmětu, nevěděli o možnostech uplatnění.

Tabulka č. 15: povědomí o možnostech uplatnění

povědomí o možnostech uplatnění	počet respondentů	%
ANO věděl(a)	14	51,9
NE nevěděl(a)	4	14,8
okrajově/mlhavě	4	14,8
rámcová představa	2	7,4
nepřemýšlel(a) jsem	1	3,7
nezajímá mě se	1	3,7
neodpověděl(a)	1	3,7
celkem	27	100

4. 1. 2. h) položka číslo 8: *Splnilo studium oboru pedagogika Vaše očekávání?*

Odpovědi na danou otázku úzce souvisí s respondentovou motivací ke studiu pedagogiky. Ti, kteří odpověděli kladně (tedy že studium splnilo jejich očekávání), většinou chtěli studovat pedagogiku pro svůj zájem o tento obor a pro zájem o práci s lidmi (jedenáct respondentů). Záporně většinou odpovídali ti, kteří pedagogiku studovali pouze jako vhodnou kombinaci ke druhému oboru. K této skupině respondentů patří také ti, kteří odpověděli, že žádná očekávání neměli (dva respondenti). Dalším důvodem pro záporné odpovědi (celkem u šesti respondentů) a pro odpovědi, že studium splnilo jejich očekávání pouze částečně (u sedmi respondentů), bylo dle absolventů příliš teoreticky zaměřené studium na úkor získávání praktických dovedností, obsah studia neodrážející

současné problémy a nekvalitní vyučující. Pouze v jednom případě respondent odpověděl, že studium předčilo jeho očekávání, a to díky kvalitním přednášejícím.

Lze tedy říci, že většina těch, kteří měli jasnou představu o tom, co pedagogika obnáší, a chtěli se jí věnovat ve svém profesním životě, byla se studiem spokojena. Necht' je satisfakcí pro studium obecné pedagogiky, že těchto respondentů bylo nejvíce (40 % z dotázaných).

(4)

Tabulka č. 16: splněná očekávání

(Je však nutné přihlédnout k tomu, že míra požadavků a z ní vyplývající očekávání jsou individuální.)

splněná očekávání	počet respondentů	%
ANO, splnilo očekávání	11	40,7
částečně splnilo očekávání	7	25,9
NE, nesplnilo očekávání	6	22,2
resp. nic neočekával	2	7,4
studium předčilo očekávání	1	3,7
celkem	27	99,9

4. 1. 2. i) položka číslo 9: *Zdál se Vám obsah studia dostatečně zaměřený na řešení problémů v praxi?*

Většina respondentů na tuto otázku odpověděla záporně (osmnáct respondentů) s dodatkem, že výraznější zaměření studia na řešení problémů v praxi by uvítali. (Záporně odpovídali absolventi ze všech tří hodnocených desetiletí, tedy jak z osmdesátých a devadesátých let, tak z prvního desetiletí nového tisíciletí. Z těchto výsledků by se dalo usuzovat, že problém a deficit nedostatečného zaměření studia na praxi je dlouhodobější a v průběhu let nezměněný.) Respondenti odkazovali zejména na potřebu zaměřit výuku na nové postupy a metody a také na psychologii, která by každodenní problémy praxe pomáhala řešit. Dva z respondentů se k danému problému vyjádřili takto (jejich vyjádření zastřešuje názory většiny ostatních respondentů, kteří odpověděli záporně): „Nevím, zda se dá naučit, jak řešit ve škole krádeže, jak působit na snížení absence, jak zacházet s dětmi, u kterých se objevují psychické nemoci. Jak dostat rodiče do školy na třídní schůzky a i mimo ně. Ale rozhodně bych uvítala větší znalosti typu např.: co všechno je nutné zařídit a poradit těhotné, nezletilé

studentce – sociální dávky atd. ...nebo při úmrtí jednoho z rodičů ...“ (respondent studoval na PedF Palackého v Olomouci v letech 1996 – 2001)

„Ne, nezdál. Ale abychom si rozuměli. Myslím, že by nepomohlo dát ještě více „praxe“, tj. výletů do nejrůznějších pedagogických institucí školami počínaje a domovy důchodců konče. Ani tím nechci zvýšit hodiny praxe, kdy budoucí absolvent učí tak, že je sám ponechán v hodině a domovský učitel je ve svém kabinetu. Učit by měli mladí učitelé z praxe, měla by se radikálně změnit skladba předmětů a učit by se neměla teorie (definice vjemu či cíle), ale jak s tou teorií prakticky pracovat. A praxe by měla probíhat pod dozorem zkušených pedagogů, kteří budou absolventy koučovat, ne jim radit. A vůbec příprava by se měla orientovat na zážitkovou pedagogiku, činnostní učení a RVP vůbec – tj. na „nové“ kompetence a metody.“ (respondent studoval na FF UK v letech 1997 – 2003)

V pěti případech respondenti obsah studia považovali za dostatečně zaměřený na řešení problémů v praxi, v jednom případě měl respondent zájem o studium teorie, v jednom případě kritérium zaměření na praxi podle respondenta plnily pouze některé semináře a v jednom případě považoval respondent celý studijní systém za nepružný a pro potřeby studia pedagogiky nevyhovující (studoval v letech 1999 – 2004).

Tabulka č. 17: zaměření studia na praxi

Bylo studium zaměřené na praxi?	počet respondentů	%
NE	18	66,7
ANO	5	18,5
nouze některé semináře	1	3,7
nepružný studijní systém	1	3,7
resp. měl zájem o studium teorie	1	3,7
neodpověděl	1	3,7
celkem	27	100

4. 1. 2. j) položka číslo 9: ***Pokud byste mohl(a) znovu volit, studoval(a) byste opět tento obor?***

Zastřešujícím dotazem pro otázky týkající se studia, je otázka, zda by respondenti obecnou pedagogiku (pokud by měli tu možnost znovu volit) opět studovali. Tato otázka úzce souvisí jak s motivací ke studiu, spokojeností se studiem na určité fakultě, tak se splněnými či nesplněnými očekáváními od studia a oboru. V neposlední řadě sem patří i možnost uplatnění na pracovním trhu.

U respondentů se objevilo šest různých typů odpovědí na škále od jednoznačného „ano“ po jednoznačné „ne“. Pokud toto odstupňování sloučíme ve dvě protikladné odpovědi, vyjde nám, že ve čtrnácti případech by si respondenti obecnou pedagogiku jako studijní obor zvolili znovu a ve třinácti případech nikoliv.

Jde tedy o velmi těsný rozdíl (51,9 % ANO X 48,1 % NE) ve prospěch stejné volby, což pro obecnou pedagogiku není zrovna lichotivé a potvrzuje to celkový skeptický náhled na tento studijní obor.

x velké!
ej. prněl
??

Srovnáme-li současné zaměstnání respondentů s jejich postojem ke stejné či jiné volbě studia, nevychází zde přímá úměra mezi tím, že ti, kteří pedagogiku ve svém zaměstnání přímo uplatňují – pracují s ní, by si ji znova zvolili jako svůj studijní obor. Respondenti, kteří odpověděli kladně, jsou zaměstnání jak v pedagogicko-psychologických poradnách, domovech mládeže, speciálních školách, středních pedagogických školách, tak na „klasických“ gymnáziích, středních a základních školách. A stejně tak respondenti, kteří odpověděli záporně, vykonávají své povolání jak na gymnáziích, vyšších odborných školách, základních školách, tak v pedagogicko-psychologických poradnách a středních pedagogických školách.

U srovnání z hlediska vystudované fakulty a znovuzvolení studia pedagogiky je postoj u absolventů FF UK a PedF UK vyvážený (pět absolventů FF UK by pedagogiku studovalo znovu, pět nikoliv; pět absolventů PedF UK by ji studovalo, čtyři nikoliv). Výraznější rozdíl je u absolventů Pedagogické fakulty v Hradci Králové, kteří třikrát odpověděli záporně a ani jednou kladně, naopak absolventi Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci odpověděli dvakrát kladně a ani jednou záporně.

Tabulka č. 18: studium stejného oboru ve vztahu k vystudované fakultě

studovaná fakulta	pg by studovali znovu	pg by nestudovali
FF UK	5	5
PedF UK	5	4
PedF Hradec Králové	0	3
PedF Olomouc	2	0
PedF Ústí nad Labem	1	0
FF MU	1	0
DAMU	0	1
celkem	14 (51,9 %)	13 (48,1 %)

V jednom případě odpověděl absolvent PedF UK, že by obecnou pedagogiku studoval znovu, ale na jiné fakultě. Tento respondent systému studia vytýkal nemožnost zvolit si studijní zaměření v rámci oborového studia, systém volitelných předmětů považoval za nepružný a úroveň některých seminářů za velmi nízkou. Svůj postoj ke studiu vyjádřil takto: „*V podstatě jsem si oddechla, když jsem měla studium za sebou.*“

K problematice možnosti užšího – specializovanějšího zaměření studia se vyjádřilo více respondentů. Ve třech případech se objevila odpověď, že kdyby byla v době respondentovy volby možnost studovat určitou specializaci (např. speciální pedagogiku, poradenství), volili by ji. Pregnantně tento problém vyjádřil jeden z respondentů: „*Velmi mi vadí, že studium jednooborové pedagogiky nesměřuje k žádné profesi. Přitom dnes vidím, že možnosti jsou obrovské.*“ (respondent studoval na FF UK v letech 1993 – 2000)

Tabulka č. 19: stejná volba studijního oboru

stejná volba studijního oboru	počet respondentů	%
NE	9	33,3
ANO	8	29,6
rozhodně ANO	3	11,1
asi ANO	2	7,4
asi NE	2	7,4
„ani omylem“	2	7,4
ANO – na jiné fakultě	1	3,7
celkem	27	99,9

4. 1. 3 Zaměstnání

4. 1. 3. k) položka číslo 10: *profesní uplatnění absolventů*

- v oboru

Celkový počet zaměstnání, která respondenti vykonávali a vykonávají je 51. V oboru se nejvyšší počet respondentů uplatnil jako „učitel na gymnáziu“ (třináct respondentů, 25,5%). Jako první zaměstnání jej vykonávalo pět respondentů, jako druhé také pět respondentů, jako třetí, čtvrté a páté zaměstnání jej vykonával vždy jeden respondent. Ve dvou případech zde respondenti působí také jako výchovní poradci, v jednom případě jako ředitel školy a v jednom případě jako zástupce ředitele školy.

Druhým nejčastějším zaměstnáním respondentů je nebo bylo „učitel na 2. stupni základní školy“ (celkový počet respondentů je 9), pro šest respondentů bylo či je toto zaměstnání prvním, pro dva respondenty druhým a pro jednoho třetím.

Čtyři respondenti působili či působí na střední pedagogické škole a tři na základní umělecké škole. Taktéž tři respondenti byli nebo jsou zaměstnání v mateřské škole, z těchto jeden pracuje ve speciální mateřské škole a tři respondenti pracují nebo pracovali jako učitelé na střední odborné škole. Po dvou respondentech se uplatnilo v domově dětí a mládeže, v pedagogicko-psychologické poradně a dva respondenti spolu založili občanské sdružení zaměřené na osobnostně sociální rozvoj mládeže. Po jednom respondentu jsou obsazeny pozice: učitel ve zvláštní škole, učitel na střední zdravotnické škole, učitel na obchodní akademii, učitel na vyšší odborné škole, učitel na prvním stupni

základní školy, učitel na střední škole pro zrakově postiženou mládež.

Tabulka č. 20: zaměstnání v oboru

vzdělávací oblast	pozice zaměstnance	pořadí zaměstnání					celkem	%
		1	2	3	4	5		
školní vzdělávání								
	učitel v MŠ	1					2	3,9
	učitel na 1.st. ZŠ		1				1	2
	učitel na 2.st. ZŠ	6	2	1			9	17,6
	učitel na gymnáziu	5	5	1	1	1	13	25,5
	učitel na SOŠ	2		1			3	5,9
	učitel na SpŠ	2	2				4	7,8
	učitel na S zdrav.Š	1					1	2
	učitel na OA	1					1	2
	učitel na VOŠ	1					1	2
vzdělávání dětí se specifickými potřebami								
	učitel ve spec. MŠ	1					1	2

	učitel na ZvŠ				1			1 2
	učitel na SŠ pro zrakově postiženou mládež	1						1 2
výchova a vzdělávání mimo vyučování								
	učitel na ZUŠ	1						3 5,9
	vedoucí zájmových kroužků v DDM				1			2 3,9
	lektor osobnostně sociálního rozvoje mládeže		2					2 3,9
	učitel čj jako cizího jazyka v Ústavu jazykové a odborné přípravy UK	1						1 2
poradenství								
	speciální pedagog v PPP	2						2 3,9
celkem	17 pozic	26	13	4	4	1		48 94,3

- mimo obor

Mimo obor se uplatnili tři respondenti. Jeden z těchto respondentů pracoval ve svém prvním zaměstnání na pozici „administrativní pracovnice“. Další respondent pracoval ve svém druhém zaměstnání jako vedoucí marketingu v akciové společnosti a třetí respondent taktéž ve svém druhém zaměstnání pracoval ve společnosti IPOS– ARTAMA. Všichni tito respondenti svá zaměstnání změnili a nyní pracují ve školství – tedy v oboru.

Tabulka č. 21: zaměstnání mimo obor

mimo obor	pozice zaměstnance	pořadí zaměstnání		celkem	%
		1	2		
	administrativní pracovníce	1		1	2
	vedoucí marketingu		1	1	2
	pracovník v IPOS-ARTAMA		1	1	2
celkem	3 pozice	1	2	3	6

Respondenti pracovali celkem na dvaceti pozicích, z toho bylo 17 ve školství a tři mimo obor. Třináct respondentů změnilo zaměstnání (48,1 %), v současné době pracují všichni v oboru. Lze předpokládat, že obecnou pedagogiku přímo využívá sedmnáct respondentů (tedy 63 %).

Z výsledků vyplývá, že absolventi obecné pedagogiky jsou schopni se uplatnit na trhu práce (žádný z respondentů není nezaměstnaný a všichni pracují v oboru). Jedna z respondentek (která se věnuje organizaci programu Komunitního vzdělávání a organizaci školního klubu na ZŠ) se k této položce vyjádřila takto: „...v této práci jsem naplno mohla rozvinout svou profesi pedagoga, využít toho, co jsem se naučila při studiu pedagogiky, moje kvalifikace mi mnohde otevírala dveře...“

4. 1. 3. 1) položka číslo 10a: *Proč jste změnil(a) zaměstnání ?*

Z celkového počtu respondentů jich třináct změnilo zaměstnání, a to nejvýše čtyřikrát (pouze jeden respondent), třikrát změnilo zaměstnání čtyři respondenti, dvakrát taktéž čtyři respondenti a jednou změnilo zaměstnání pět respondentů.

V jednom případě uvedl respondent dva důvody pro změnu zaměstnání, celkový počet odpovědí je tedy čtrnáct. Nejčastější pohnutkou pro změnu bylo „povýšení“ – ve dvou případech na post ředitele školy, v jednom případě na post zástupce ředitele školy. Ve dvou případech bylo původní zaměstnání pouze na dobu určitou a ve dvou případech byla důvodem změny zaměstnání změna bydliště. Pouze v jednom případě respondent změnil zaměstnání kvůli nedostatku

financí, ve dvou případech se respondenti vyjádřili obecně (změna kvůli „*nevyhovujícím pracovním podmínkám*“, „*z různých důvodů*“).

Jeden z respondentů opustil zaměstnání kvůli organizačním změnám a jeden z respondentů „*z důvodu pracovního zaměření*“ (přešel z MŠ na ZŠ). Z touhy učit na SŠ přešel jeden respondent ze ZŠ a z „*nedostatku pracovních příležitostí*“ založil jeden respondent vlastní organizaci.

Tabulka č. 22: důvody pro změnu zaměstnání

důvod změny	počet odpovědí	%
nabídka vyššího postu	3	21,4
změna bydliště	2	14,3
práce na dobu určitou	2	14,3
obecně vyjádřené důvody	1	7,1
nedostatek příležitostí	1	7,1
nedostatek financí	1	7,1
touha učit na SŠ	1	7,1
organizační změny	1	7,1
možnost uplatnění psychologického semináře	1	7,1
jiné pracovní zaměření	1	7,1
celkem	14	99,7

Z celkového pohledu na výsledky této položky lze soudit, že hlavními důvody pro změnu zaměstnání byla pro respondenty touha najít odpovídající uplatnění, najít možnost využití získaných znalostí a dovedností, taktéž možnost pracovního a profesního růstu.

4. 1. 3. m) položka číslo 11: *Ovlivnila oborová kvalifikace pedagoga výši Vašeho finančního ohodnocení?*

Po sečtení počtu všech odpovědí na tuto otázku (37), pouze v sedmi případech ovlivnilo vzdělání „oborového pedagoga“ výši finančního ohodnocení a to na pozici: „učitel ve speciální MŠ“, „koordinátor školního klubu na ZŠ“, „lektor osobnostně sociálního rozvoje mládeže“, „speciální pedagog v PPP“, „učitel v ZUŠ“, „zástupce ředitele na SOŠ a SOU“, „učitel na gymnáziu“. V ostatních případech (29) respondenti odpověděli, že druh jejich kvalifikace vliv na ohodnocení nemá, v jednom případě respondent nevěděl.

Tabulka č. 23: vliv kvalifikace na ohodnocení

vliv kvalifikace na ohodnocení	počet odpovědí	%
NE	29	78,4
ANO	7	18,9
neví	1	2,7
celkem	37	100

4. 1. 3. n) položka číslo 12: *spokojenost finančním ohodnocením*

Míra spokojenosti s finančním ohodnocením je samozřejmě do jisté míry ovlivněna individualitou respondenta a s ní spojenými životními nároky.

Tato otázka byla zařazena kvůli potvrzení či vyvrácení současného společenského jevu, a to převládající finanční motivace pro výkon určitého zaměstnání. Také reaguje na diskuze posledních let o nedostatečném ohodnocení vysokoškolsky vzdělaných pedagogů.

Výsledky neodhalují jednoznačnou nespokojenost, přestože záporných odpovědí bylo nejvíce (13 respondentů), spokojeno je však dvanáct respondentů. V sedmi případech respondenti označili výši finančního ohodnocení jako průměrnou (jeden z respondentů k této odpovědi doplnil: „nemám rodinu“), čtyři respondenti se nevyjádřili přímo a odkázali se na „tabulkový plat“. Jeden z respondentů se vyjádřil v tom smyslu, že ve školství je hodnocen nadprůměrně, avšak ve srovnání s jinými obory i při nižší kvalifikaci je jeho ohodnocení neuspokojivé. (Tím vyjádřil základní problém finančního ohodnocování ve školství).

Dva z respondentů odpověděli, že ve školství nepracují „pro peníze“ a snad lze tento postoj předpokládat také u všech ostatních respondentů.

Tabulka č. 24: spokojenost s finančním ohodnocením

spokojenost	počet odpovědí	%
NE	13	35,1
ANO	12	32,4
průměrná („jde to“)	7	18,9
ohodnocení dle tabulek	4	10,8
ve školství nadprůměrné, jinak neuspokojivé	1	2,7
celkem	37	99,9

4. 1. 3. o) položka číslo 13: ***Jak obtížně jste s Vaší aprobací hledal(a) zaměstnání?***

Nejvíce respondentů odpovědělo, že zaměstnání v oboru našlo bez problémů (16). Termín „v oboru“ je ovšem nutné chápat širěji než ve významu „obor obecná pedagogika“, neboť někteří z respondentů se uplatnili jako učitelé svých druhých aprobačních předmětů a dle jejich vyjádření v oboru pedagogika by „uplatnění hledali těžko“. (K uplatnění pedagogiky se vyjadřovali takto: „*pedagogiku jsem nenabízela*“, „*nabízela jsem pouze jazyk, pedagogika brána jako podivínství*“, „*jako učitel pedagogiky, se samotnou pedagogikou těžko*“, „*neuplatnila jsem pedagogiku jako samostatný předmět*“.)

Pět respondentů pracovalo při studiu, takže si ve stávajícím zaměstnání doplňovali kvalifikaci, čtyři respondenti uvedli, že zaměstnání v oboru hledali s obtížemi (jeden z těchto respondentů vystudoval jednooborovou pedagogiku, další respondent se vyjádřil takto: „*na SŠ v podstatě není uplatnění, na ZŠ to tolik nevedl*“).

Tři respondenti našli bez problémů práci mimo obor, kde byla větší nabídka možností. Jeden respondent hledal práci mimo obor z důvodu „vyhoření“, hledal ji však s obtížemi (pro specifčnost oboru „*výchovná dramatika*“).

Výše zjištěné údaje nutí k otázce, jakým způsobem je možné obecnou pedagogiku na ZŠ a SŠ (mimo SpŠ) uplatnit. Jaké možnosti tyto instituce nabízejí, nebo by mohli nabízet a s jakou nabídkou by měl absolvent do zaměstnání přicházet. Dva z respondentů založili občanské sdružení zaměřené na osobnostně sociální rozvoj a podle jejich slov si museli pracovní příležitosti vytvořit. Vede tedy cesta oborového pedagoga za uplatněním tímto směrem?

Tabulka č. 25: obtížnost hledání zaměstnání

Někteří respondenti hledali práci jak v oboru, tak mimo obor, proto celkový počet odpovědí převyšuje počet respondentů.

obtížnost hledání zam.			počet odpovědí	%
v oboru	bez problémů	po studiu	16	53,3
		studium při zam.	5	16,7
	s obtížemi		4	13,3
mimo obor	bez problémů		3	10
	s obtížemi		1	3,3
neodpověděl			1	3,3
celkem			30	99,9

4. 1. 3. p) položka číslo 14: *Pokud jste hledal(a) práci v oboru pedagogika, jakým způsobem?*

V oboru pedagogika zaměstnání nehledali čtyři respondenti, pět respondentů pracovalo při studiu. Opět je ovšem nutné přihlédnout k tomu, že někteří respondenti pod pojmem „v oboru“ chápou pedagogickou činnost, nikoliv přímo uplatnění kvalifikace oborového pedagoga (někteří vyučují pouze svůj druhý aprobační předmět, popřípadě si rozšířili aprobaci studiem dalšího předmětu).

Pomocí známých našlo práci v oboru sedm respondentů, čtyři respondenti byli přímo osloveni zaměstnavatelem. Pomocí Úřadu práce hledali uplatnění tři respondenti, stejný počet hledal prostřednictvím inzerátů, internetu a telefonicky. Jeden z respondentů přímo oslovil ředitele škol.

Tabulka č. 26: způsob hledání zaměstnání

Někteří respondenti hledali zaměstnání více způsoby, proto je počet odpovědí vyšší než počet respondentů.

způsob hledání zaměstnání	počet odpovědí	%
pomocí známých	7	24,3
zaměstnání při studiu	5	17,2
oslovení zaměstnavatelem	4	13,8
nehledal(a) v oboru	4	13,8
internet, inzerát, telefon	3	10,3
Úřad práce	3	10,3
přímé oslovení	1	3,4
neodpověděl	2	6,9
celkem	29	100

4. 1. 3. q) položka číslo 15: *Znalosti z kterého předmětu oborového studia jste uplatnil(a) v zaměstnání?*

Nejčastěji respondenti uvádějí „didaktiku“ (8), po pěti respondentech uvedlo „psychologii“, „osobnostně sociální výchovu“, „dějiny pedagogiky“, „speciální pedagogiku“ a čtyřikrát byla zmíněna „obecná pedagogika“. Dva z respondentů uvedli „sociální pedagogiku (sociometrii)“, dále „alternativní pedagogiku“, „poradenství“, „vývojovou psychologii“ a „sociologii dětí“. Další předměty zmínil vždy jeden respondent.

V sedmi případech respondenti odpověděli, že znalosti z předmětů pedagogiky nevyužívají, nebo že využívají oborových didaktik a znalostí z předmětů druhé aprobace. Ve třech případech respondenti odpověděli, že využívají znalostí ze všech předmětů pedagogiky. Celkově respondenti vyjmenovali 24 předmětů, z nichž čerpají znalosti ve své profesi.

Je pochopitelné, že je nejčastěji zmiňována didaktika (26,7%), a to pro své obecné zaměření a široké využití. Tuto charakteristiku má také „osobnostně sociální výchova“ a „psychologie“ (16,7 %), které jsou využitelné v široké škále pedagogických profesí. Poměrně vysoké procento je však těch respondentů, kteří se domnívají, že znalostí z předmětů pedagogiky ve své praxi nevyužívají (23,3 %).

Tabulka č. 27: uplatnění znalostí z jednotlivých předmětů v zaměstnání

počet respondentů	předmět	%
8	didaktika	26,7
7	žádný (pouze z druhé aprobace)	23,3
5	speciální pedagogika osobnostně sociální výchova psychologie dějiny pedagogiky	16,7
4	obecná pedagogika	13,3
3	téměř ze všech	10
2	sociální pedagogika alternativní pedagogika poradenství sociologie dětí vývojová psychologie	6,7
1	patopsychologie pedagogická psychologie pediatrie pro vychovatele dramatická výchova nonverb. a verb. komunikace teorie výchovy pedagogika volného času sociální komunikace psychologie učení filozofie asertivita	3,3
celkem	30	24
		100

4. 1. 4 Reflexe

Respondenti byli požádáni, aby na závěr dotazníku napsali krátkou reflexi oboru pedagogika a jeho „postavení ve společnosti“.

Názory respondentů jsou rozděleny do několika skupin, v nichž jsou zařazeny podobné či shodné postoje k oboru pedagogika a jeho funkci ve společnosti.

Nejčastěji (u deseti respondentů) se vyskytoval názor, že pedagogika je obor podceňovaný, nedoceněný, nerespektovaný, na okraji zájmu, je laiky brán jako pavěda, má nevyužitý potenciál, pro veřejnost je nepodstatný, nedůležitý, okrajový, nemá v ní odpovídající postavení, protože je o jeho potřebnosti společnost nedostatečně informována.

Dále se často objevuje názor týkající se uplatnění pedagogiky, podle něhož školy preferují absolventy s aprobací konkrétních předmětů a s pedagogikou se lze jen obtížně uplatnit a nedá se s ní uživit. Takto se o pedagogice vyjádřilo osm respondentů.

Na druhé straně se poměrně často (u šesti respondentů) vyskytl názor, že pedagogika je obor zastřešující, důležitý, pro globalizovaný svět klíčový, má velký potenciál, je vhodný pro komerční využití, je důležitý pro praxi a pro práci s dětmi.

Respondenti se také vyjadřovali k pedagogice jako studijnímu oboru na VŠ. Pět respondentů se shodlo, že pedagogika je obecný, zastřešující obor, který poskytuje dobrý základ, pro některé jsou však obor i studium příliš obecné, široké, vágní, bylo by třeba jej specializovat, zúžit.

Pět respondentů se vyjádřilo konkrétně ke studiu pedagogiky na PedF UK. Podle nich studium na této fakultě mělo špatnou koncepci, studium bylo málo zaměřené na praxi, bylo příliš obecné, chyběla možnost specializace, zbytečně se opakovaly některé předměty jen pod jiným názvem, pedagogika jako studijní obor potřebuje dle jejich názoru modernizovat.

IV. ZÁVĚR

Jak vyplynulo z teoretické analýzy a ze závěrů výzkumného šetření, všichni respondenti našli na trhu práce uplatnění a odkazují k tomu i čísla – 53,3 % respondentů našlo práci v oboru bez problémů, čímž je potvrzena stanovená hypotéza: *Absolventi oboru pedagogika nacházejí na trhu práce uplatnění.* (+)

V současné době všichni respondenti pracují v oboru a věnují se výchovně vzdělávací činnosti a uplatňují tak své znalosti z oborového studia pedagogiky (lze předpokládat, že přes polovinu respondentů (cca 63 %) přímo pracuje v některé oblasti oborové pedagogiky, např. v „pedagogice volného času“), přesto někteří respondenti poukazují na to, že s „čistou“ obecnou pedagogikou se lze v současné době na trhu práce obtížně uplatnit. (–)

V odpovědích respondentů se poměrně často objevuje názor, že studium obecné pedagogiky by bylo třeba specializovat a podle zájmu studenta zúžit na její určitou oblast. S touto specializací by pak mohl absolvent snáze své vzdělání „oborového pedagoga s určitou specializací“ uplatnit na trhu práce.

Absolventa pedagogiky bychom tedy mohli charakterizovat jako odborníka v oblasti pedagogiky s velmi širokým záběrem znalostí, jež však v některých případech nejdou příliš do hloubky, což mu v některých případech může ztížit a zúžit možnost uplatnění na trhu práce. Díky tomu je zřejmým požadavkem na osobnost oborového pedagoga kreativita, hluboký zájem o problematiku a touha po dalším sebevzdělávání.

Tím byl dle mého názoru splněn 1. cíl práce.

Přestože si poměrně vysoké procento respondentů (28,1 %) zvolilo studium pedagogiky pouze jako doplňující, lehčí, přijatelnou kombinaci ke druhému oboru, tak je ti, kteří studovali pedagogiku ze zájmu o práci s lidmi, ze zájmu o obor percentuelně převyšují (59,4 %) a přestože je to pouze lehké přehoupnutí přes polovinu, výsledky ukazují, že všichni tito absolventi měli o pedagogickou práci zájem, neboť všichni se výchovně vzdělávací práci v různých formách věnují.

Výsledky výzkumného šetření tedy vyvracejí názory některých laiků i odborné veřejnosti na nepotřebnost studia obecné pedagogiky. Výsledky dokazují, že toto studium si své studenty i přes deklarovanou malou obeznámenost veřejnosti najde a že ti, kteří ji studují, mají o pedagogickou vědu a její otázky zájem.

Tím byl dle mého názoru splněn 2. cíl práce.

Téměř 67 % respondentů se domnívá, že studium je nedostatečně prakticky zaměřeno a že neposkytuje potřebné informace pro řešení nejrůznějších situací v každodenním profesním životě pedagoga. Pouze v jednom případě studoval respondent pedagogiku ze zájmu o teorii, z čehož vyplývá, že respondenti považují za vhodné (nutné) studium více prakticky zaměřit (u položky číslo 9 jsou citovány konkrétní návrhy respondentů) a tento názor vyjadřují absolventi různých fakult.

Výsledky ukazují, že otázka „praktického zaměření studia“ je zřejmě nejslabším místem studia pedagogiky.

Tím byl dle mého názoru splněn 3. cíl práce.

Ze získaných výsledků lze vyvodit několik námětů k zamyšlení, které vplynuly ze zpracování práce:

1. Co konkrétního může absolvent oborové pedagogiky nabídnout institucím, jako je například gymnázium, obchodní akademie, vyšší odborná škola, základní škola apod.? A jaké možnosti uplatnění by mu tyto instituce měly nabídnout?

2. Jak zvýšit povědomí laické veřejnosti o potřebnosti pedagogiky? Jak zbořit mýtus, že „vychovávat umí každý“ a „kdo neumí, učí“? Jak změnit skeptické smýšlení o této vědě?

3. Je zřejmé, že pedagogika si žádá velmi progresivní absolventy, kteří ji budou schopni prosadit a představit společnosti její možnosti a důležitost. Úkolem fakult je takové progresivní jedince ke studiu přilákat, motivovat a vychovat. Je proto třeba měnit koncepci studia?

Literatura

- BLÍŽKOVSKÝ, B., KUČEROVÁ, S. Ke stavu české pedagogiky. *Pedagogická orientace*, 2003, č. 3, s. 40 – 43.
- BREZINKA, K. K problému vymezení vědy o výchově. *Pedagogika*, 17, 1967, č. 2, s.160 – 170.
- ELIÁŠOVÁ, I. *Kam na školu – Střední školy v ČR, studijní a učební obory 2005/2006*. Praha : NÚOV, 2004. ISBN 80-85118-88-2
- GRECMANOVÁ, H. , HOLOUŠKOVÁ, D. , URBANOVÁ, E. *Obecná pedagogika I*. Praha : HANEX, 1999. ISBN 80-85783-20-7
- Informace o studiu na Pedagogické fakultě UK ve studijním roce 2004/05*. Pedagogická fakulta UK. Praha : PedFUK, 2003.
- KOLEKTIV ÚIV. *Školství pod lupou*. Praha : Tauris, 2003. ISBN 80–211–0458-9
- KOLEKTIV ÚIV. *Ke společnosti znalostí: Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002*. Praha : Tauris, 2004. ISBN 80-211-0463-5
- KOLEKTIV. *Vzdělávání – mimořádná příloha deníku Šíp. Šíp*, z 11. 1 . 2006
- LORENCOVÁ, J. Uplatnění absolventů oboru pedagogika od roku 1990 do roku 2001. *Tradice a perspektivy pedagogických věd*. Praha : Karolinum, 2003. s. 59 – 80. ISBN 80-246-0584-8
- OPEKAROVÁ, O. , SVATOŠOVÁ, B. Uplatnění absolventů oborového studia pedagogiky v praxi. *Pedagogická orientace*, 2001, č. 1, s. 66 – 85.
- PASTOROVÁ, Z. , KOŘÍNEK, Z. *Jak na vysokou školu – Informace pro zájemce o studium na vysokých školách v České republice ve školním roce 1999/2000*. Praha : Fortuna, 1998. ISBN 80-71687-613-1
- PASTOROVÁ, Z. , DOČEKALOVÁ, I. *Jak na vysokou školu – Informace pro zájemce o studium na vysokých školách v České republice ve školním roce 2003/2004*. Praha : Fortuna, 2002. ISBN 80-7168-833-9
- PELIKÁN, J. Některé úvahy o dalších cestách rozvoje české pedagogiky. *Pedagogika*, 46, 1996, č. 4, s. 309 – 317.
- PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha : Portál, 2000. s. 25. ISBN 80-7178-399-4
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-631-4

PRŮCHA, J. Česká pedagogická věda v současnosti: pokus o pozitivní reflexi stavu. *Pedagogika*, 2005, č. 1, s. 230 – 247.

PRŮCHA, J. , WALTEROVÁ, E. , MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8

ŠTVERÁK, V. *Obecná a srovnávací pedagogika*. Praha : Karolinum, 1999. ISBN 80-246-0003-X

VÁŇOVÁ, R. Pedagogika na FFUK v letech 1945 – 1953. *Pedagogika*, 52, 2002, č. 4, s. 444 – 454.

VÁŇOVÁ, R. Pedagogický seminář a katedra pedagogiky ve světle dokumentů archivu UK a vzpomínek pamětníků. *Tradice a perspektivy pedagogických věd*. Praha : Karolinum, 2003, s. 11 – 26. ISBN 80-246-0584-8

VORLÍČEK, CH. *Z historie pedagogické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha : PedFUK, 1996. ISBN 80-86039-06-4

VORLÍČEK, CH. *Úvod do pedagogiky*. Praha : H&H. 2000. ISBN 80-86022-79-X
Zákon č. 563/ 2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Zákony 2004. Český Těšín : Poradce, 2004.

Elektronické dokumenty

Dostupné na Internetu: <<http://ktp.istp.cz>>

Dostupné na Internetu: <www.odyssea.cz>

Dostupné na Internetu: <www.vsb.cz/cz/studium/work/bolon.htm>

Dostupné na Internetu: <eva.galuskova@msmt.cz>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1:	<u>možné studijní kombinace ve studijním roce 1999/2000</u>	30
Tabulka č. 2:	<u>vývoj struktury studentů vysokých škol podle skupin studijních programů v letech 1996/97 - 2002/03 (v %)</u>	37
Tabulka č. 3:	<u>počty přihlášených a přijatých k prezenčnímu studiu v oboru PEDAGOGIKA v roce 1999/2000</u>	38
Tabulka č. 4:	<u>počty přijatých a přihlášených k prezenčnímu studiu v oboru PEDAGOGIKA ve školním roce 2003/2004</u>	39
Tabulka č. 5:	<u>vývoj počtu absolventů VŠ českého občanství v prezenčním studiu v bakalářských a magisterských studijních programech v letech 1995-2002 (v tisících)</u>	41
Tabulka č. 6:	<u>míra nezaměstnanosti v letech 1996 – 2002 (v %)</u>	41
Tabulka č. 7:	<u>graf míry nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v letech 2001 a 2002 (v %)</u>	42
Tabulka č. 8:	<u>vývoj struktury zaměstnanosti podle odvětví v letech 1995 - 2002 (v % z celkového počtu zaměstnaných)</u>	43
Tabulka č. 9:	<u>pohlaví</u>	60
Tabulka č. 10:	<u>věk</u>	60
Tabulka č. 11:	<u>absolvovaná škola</u>	61
Tabulka č. 12:	<u>období studia</u>	62
Tabulka č. 13:	<u>studijní kombinace</u>	63
Tabulka č. 14:	<u>motivace ke studiu</u>	65
Tabulka č. 15:	<u>povědomí o možnostech uplatnění</u>	66
Tabulka č. 16:	<u>splněná očekávání</u>	67
Tabulka č. 17:	<u>zaměření studia na praxi</u>	68
Tabulka č. 18:	<u>studium stejného oboru ve vztahu k vystudované fakultě</u>	70
Tabulka č. 19:	<u>stejná volba studijního oboru</u>	71
Tabulka č. 20:	<u>zaměstnání v oboru</u>	72
Tabulka č. 21:	<u>zaměstnání mimo obor</u>	74
Tabulka č. 22:	<u>důvody pro změnu zaměstnání</u>	75
Tabulka č. 23:	<u>vliv kvalifikace na ohodnocení</u>	76
Tabulka č. 24:	<u>spokojenost s finančním ohodnocením</u>	76

Tabulka č. 25: <u>obtížnost hledání zaměstnání</u>	78
Tabulka č. 26: <u>způsob hledání zaměstnání</u>	79
Tabulka č. 27: <u>uplatnění znalostí z jednotlivých předmětů v zaměstnání</u>	80

Příloha

dotazník

uplatnění absolventů oboru pedagogika

Jmenuji se Lenka Kalvodová a na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy studuji obor pedagogika.

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila „Uplatnění absolventů oborového studia pedagogiky“, pročez si dovoluji žádat Vás o vyplnění následujícího dotazníku, jehož výsledky jsou základním stavebním kamenem mé práce.

Dále Vás prosím o zaslání kontaktů (e-mailových adres) lidí, kteří jsou také absolventy oborového studia pedagogiky a byli by ochotni tento dotazník vyplnit.

Vaše ochota mi velmi pomůže a předem za ni děkuji.

Lenka Kalvodová

Zjištěná data budou použita pouze pro mou diplomovou práci.

pohlaví:

věk:

název školy, na níž jste obor pedagogika studoval(a):

ve kterých letech jste obor pedagogika studoval(a):

studijní kombinace:

Proč jste si zvolil(a) tento obor?

Věděl(a) jste, co zahrnuje *pedagogika*, kde je možné se s tímto oborem uplatnit?

Splnilo studium tohoto oboru Vaše očekávání?

Zdál se Vám obsah studia dostatečně zaměřený na řešení problémů v praxi?

Pokud byste mohl(a) znovu volit, studoval(a) byste opět tento obor?

Vaše první zaměstnání po skončení studia:

Instituce:

Spokojenost s finančním ohodnocením:

Ovlivnila oborová kvalifikace pedagoga výši Vašeho finančního ohodnocení?

Vaše další zaměstnání:

Instituce:

Spokojenost s finančním ohodnocením:

Ovlivnila oborová kvalifikace pedagoga výši Vašeho finančního ohodnocení?

Proč jste změnil(a) zaměstnání?

Pokud jste změnil(a) zaměstnání vícekrát, vypište mi prosím všechna Vaše působiště.

Jak obtížně jste s Vaší aprobací hledal(a) zaměstnání?

- v oboru:

- mimo obor:

Proč jste zaměstnání hledal(a) mimo obor?

Pokud jste hledal(a) práci v oboru pedagogika, jakým způsobem? (např. přes Úřad práce, s pomocí známých ...)

Znalosti z kterého předmětu oborového studia jste uplatnil(a) v zaměstnání?

Napište mi prosím krátkou reflexi oboru pedagogika a jeho „postavení ve společnosti“.

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku, vděčná Lenka Kalvodová.